

Mijo Galiot, dipl. iur.
član Državnog sudbenog vijeća i sudac Općinskog suda u Splitu
Dr. sc. Anna-Maria Getoš,
docent na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu

NOVOTE U IMENOVANJU SUDACA

UDK: 347.9 (497.5)

Pregledni rad

Primljeno: 10.09.2012.

Autori u radu analiziraju pravni položaj sudbene vlasti u okviru trodiobe vlasti u Republici Hrvatskoj, kao i postupak izbora članova i predsjednika, te djelokrug i način rada Državnog sudbenog vijeća, na načelnoj razini, a posebno se bave i analiziraju odredbe Zakona o državnom sudbenom vijeću iz 2010. godine (ZDSV), koji je unio značajne novote u imenovanju sudaca, u normativnom smislu i praktičnom djelovanju. Ovo s obzirom na okolnost što je, po mišljenju autora, uloga sudaca, koje imenuje Državno sudbeno vijeće, na putu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju itekako značajna, budući suci svojim radom, odnosno načinom tumačenja važećih propisa u duhu prava EU, omogućavaju suštinsko približavanje sudbene vlasti u RH pravnoj stečevini i najvišim standardima Europske unije. Daje se posebno i cjelovito prikaz općih i posebnih uvjeta imenovanja sudaca u RH za razdoblje prije i poslije 31. prosinca 2012. godine, te komparativni prikaz uvjeta imenovanja sudaca u zemljama kontinentalno-europskog kruga zemalja, kojem pripada i RH, s posebnim osvrtom na pravni položaj, djelokrug, način rada i ulogu Državne škole za pravosudne dužnosnike u okviru postupka imenovanja sudaca. Vršiti se raščlamba i daje prikaz postupka imenovanja sudaca, s posebnim osvrtom na svaki pojedini stadij: stadij raspisivanja oglasa i prikupljanja prijava, stadij testiranja kandidata sudaca i kandidata koji nisu suci i stadij donošenja odluke o imenovanju, pri čemu je poseban naglasak dan na kriterije i vrednovanje kandidata koji su bili odlučni kod imenovanja, u normativnom smislu i u praktičnom djelovanju, koji postupak je normiran, na zakonskoj razini i u bitnom, ZDSV, uz prijedloge autora de lege ferenda.

Ključne riječi: *sudbena vlast, neovisnost i samostalnost sudbene vlasti, Državno sudbeno vijeće, imenovanje sudaca, uvjeti imenovanja sudaca, postupak imenovanja sudaca, kriteriji i vrednovanje kandidata za suce, Državna škola za pravosudne dužnosnike, odluka o imenovanju*

1. UVOD

Neovisnost sudbene vlasti esencijalan je (pred)uvjet za ostvarivanje funkcije sudstva te jamstvo ljudskih prava i sloboda.¹ Pri tome je moguće sam koncept neovisnosti sudstva (engl. *concept of judicial independence*) promatrati kao odgovor na nekoliko problema: 1. politizacija sudova i njihovo pretvaranje u

¹ Tako se primjerice određuje značaj i uloga neovisnog sudstva prema Statutu Međunarodne udruge sudaca. Vidi *International Association of Judges* 2003, čl. 3. st. 1. (a).

„*produženu ruku izvršne vlasti*“ (npr. španjolski *Tribunal de Orden Publico* pod *Francom*); 2. vršenje političkog utjecaja na sudske odluke (nalozi ili utjecaji upućeni sucima ili kroz postupak progona); 3. politički utjecaj na alokaciju resursa za pravosuđe – postoji bojazan da alokacija tih resursa od strane političara može služiti drugim ciljevima nego učinkovitim sudovanju; 4. politički utjecaj pri izboru i napredovanju sudaca; 5. vansudske aktivnosti samih sudaca, a koje sa sobom nose opasnost od potpadanja utjecaju političara ili poslovnih krugova, odnosno, potencijalno narušavaju percepciju nepristranosti sudaca (npr. istaknuta djelatnost sudaca u radnim tijelima za reformu zakona ili honorirane arbitraže i sl.).² Navedenom svakako valja dodati još i dva novija fenomena: 1. potpadanje sudaca pod utjecaj medija i 2. neukost sudaca.³ Jasno je da stoga pri raspravi o izboru i imenovanju sudaca valja imati na umu i upravo sažeto izneseni širi koncept neovisnosti sudstva, kao jednog od temeljnih načela demokratske i pravne države.⁴

Nepoželjnost političkog utjecaja na regrutiranje i izbor sudaca jedno je od općih načela koje je posebno izraženo upravo u onim društvima koja su, poput Hrvatske, donedavno bila jednostranačka ili politički polarizirana.⁵ Suci bi trebali govoriti u ime zakona i društva, a ne kao reprezentanti vladajućih partija – radi postizanja navedenoga se smatra da suci ne bi trebali biti doživljavani kao bliski političkim elitama prilikom njihovog regrutiranja i izbora.⁶ Uvodno na ovom mjestu treba

² *Bell* 2001, 50-51 i 57.

³ *Oberto* 2002, s.p. Za prvi problem *Oberto* kao primjere navodi medijski žestoko popraćena suđenja glumcu *O. J. Simpsonu* i boksaču *M. Tysonu* u SAD, a kao slični bi se primjeri u Hrvatskoj mogli izdvojiti suđenja visokim političkim dužnosnicima poput onoga *B. Glavašu* ili *I. Sanaderu*. Za drugi problem *Oberto* slikovito preuzima citat od *La Fontainea* (iz „The donkey carrying relics“): „Kada je sudac neuk, onda je sudački plašt/roba jedini izvor poštovanja.“

⁴ Na ovom mjestu valja navesti najznačajnije međunarodne dokumente koji se odnose na neovisnost sudstva (slično *Oberto* 2000., s.p.):

- (1) „Temeljna načela neovisnosti sudstva“ (engl. *Basic Principles on the Independence of the Judiciary*) usvojena na Općoj skupštini Ujedinjenih Naroda 29. studenog 1985. god.;
- (2) Preporuka CM/Rec(1994.)12 Vijeća ministara zemljama članicama o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti prihvaćena 13. listopada 1994. god.;
- (3) „Europska povelja o zakonima za suce“ Vijeća Europe, prihvaćena 08.-10. srpnja 1998. u Strasbourgu;
- (4) Preporuka CM/Rec(2010.)12 Vijeća ministara zemljama članicama o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti prihvaćena 17. studenog 2010. god.;
- (5) „Magna Carta sudaca – temeljna načela“ Savjetodavnog Vijeća europskih sudaca (CCJE) usvojena 17. studenog 2010. god. u Strasbourgu.

Oberto smatra da navedene dokumente valja čitati i tumačiti kao dijelove mozaika, kompleksnog okvira, kojega se sve više doživljava kao „Međunarodni sudački *Corpus Juris*“ (engl. *International Judicial Corpus Juris*). Usvajanjem „Magne Carte sudaca“ krajem 2010. god. navedeno je stajalište neosporno osnaženo (vidi opširnije *Pravosudna akademija* 2011.).

⁵ *Bell* 2001, 54.

⁶ *Bell* 2001, 54. *Bell* dalje navodi relevantne dijelove iz Preporuke Vijeća Europe i tzv. *Judges Charter*: „Any decision concerning the professional career of judges should be based on objective criteria, and the selection and career of judges should be based on merit, having regard to their qualifications, integrity, competence and effectiveness. The competent authority for the selection and career of judges should be independent of the government and the administration. To guarantee its independence, there should be

istaknuti i spoznaju kako zajedničke društvene vrijednosti, poput „neovisnosti sudstva“, poprimaju izrazito različita značenja u različitim pravosudnim kulturama, pa stoga i poimanje „neovisnosti sudstva“ varira od države do države, a pri čemu značajnu ulogu imaju upravo povijesne i institucionalne okolnosti promatranih država.⁷ Iz ove spoznaje neminovno proizlazi potreba za krajnje pažljivim odabirom i još pažljivijem preuzimanju inozemnih zakonskih i praktičnih rješenja u nacionalne okvire, a upravo imajući u vidu vlastite nacionalne povijesne tradicije i postojeći te priželjkivani institucionalni kontekst.

2. NORMATIVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR U HRVATSKOJ

2.1. Sudbena vlast u Republici Hrvatskoj

Ustavom Republike Hrvatske,⁸ u čl. 4., određeno je da se državna vlast temelji na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu. Pritom je sukladno čl. 5. svatko dužan držati se Ustava i prava te poštovati pravni poredak Republike Hrvatske.⁹ Temelji samostalnosti i neovisnosti sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj, a shodno tome i posebno imenovanje sudaca, postavljeni su suglasno najvišim standardima uređenih pravnih poredaka Europske unije.¹⁰ Tako shodno Ustavu sudbenu vlast, koja je samostalna i neovisna, obavljaju sudovi, a koji sude temeljem Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava (čl. 117.); suci imaju imunitet u skladu sa zakonom (čl. 121. st. 1.); sudačka dužnost je stalna; te sudac ne može biti premješten protivno njegovoj volji osim u slučaju ukidanja suda ili preustroja suda u skladu sa zakonom (čl. 122. st. 1. i 6.).¹¹

Isto tako, jedno od temeljnih prava svakog čovjeka i građanina, jest i pravo da zakonom ustanovljeni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama,¹² a koje pravo je ugrađeno kako u čl. 29. Ustava, tako i u čl.4. st.1. Zakona o sudovima,¹³ kao i gotovo svim međunarodnim

provision to ensure, for example, that its members are appointed by the judiciary, and that the authority itself determines its own rules of procedure. (Principle I, 2 c)“ i „[Art 4.] The selection of a judge should be based only on objective criteria, which guarantee his professional competence, and be made by an independent organ which is representative of the judiciary. Other influences, in particular those in the interests of political parties, should be excluded. [Art. 5] This independent organ should apply the same principles for the career progression of judges.“. *Bell* 2001, 54.

⁷ *Bell* 2001, 47.

⁸ Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10 i 85/10, u daljnjem tekstu: Ustav).

⁹ Opširnije o sudstvu i trodiobi vlasti vidi *Sessa* 2004. i 2005.

¹⁰ Slično *Perkušić* 2000., 7.

¹¹ Pobljiže o ustavnom uređenju sudbene vlasti: odredbe čl. 117. do 123. Ustava.

¹² Opširnije: *Crnić* 2002., 125.-130.; *Sessa* 2005., 9.-14.; *Potočnjak* 2006., 13.-31.; *Grdinić* 2005., 1.-6.

¹³ Zakon o sudovima („Narodne novine“, broj: 150/05, 16/07, 113/08, 153/09, 116/10, 122/10 – pročišćeni tekst, 27/11 i 130/11, u daljnjem tekstu: Zakon o sudovima).

dokumentima kojima se uređuju temeljne slobode i prava čovjeka i građanina.^{14, 15} Osnovne smjernice za djelovanje sudbene vlasti na međunarodnoj razini podrobno i cjelovito dala je upravo Univerzalna deklaracija o neovisnosti pravosuđa iz 1983. godine („Montrealska deklaracija“).^{16, 17}

Međutim, ugradnja ustavnih određenja sudbene vlasti na zakonskoj razini ostavila je određene nedorečenosti i pravne praznine, koje su ponudile prostor podzakonskoj regulativi, te uzrokovale postupanje nadležnih državnih tijela koje pripadaju sudbenoj vlasti suprotno svrsi i prirodni načela propisanih Ustavom, kao i intenciji samog ustavotvorca. Navedeno stanje autori analiziraju kroz segmente djelokruga i načina rada Državnog sudbenog vijeća, s posebnim naglaskom na imenovanju sudaca te novine Zakona o državnom sudbenom vijeću¹⁸ o imenovanju sudaca u odnosu na ranije uređenje starog Zakona o državnom sudbenom vijeću,¹⁹ a uz prijedloge autora *de lege ferenda*.

2.2. O Državnom sudbenom vijeću (DSV)

Osnovne zadaće, djelokrug i način rada Državnog sudbenog vijeća (DSV), na načelnoj razini, propisane su odredbama čl. 123. Ustava. Shodno navedenom članku Ustava, DSV je samostalno i neovisno tijelo koje osigurava samostalnost i neovisnost sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj (st. 1.), te, u skladu s Ustavom i zakonom, odlučuje na nepristran način i na temelju kriterija propisanih zakonom, o imenovanju, napredovanju, premještanju, razrješenju i stegovnoj odgovornosti sudaca i predsjednika sudova, izvan predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske (st. 2. i 3.). DSV je sastavljeno od jedanaest članova, pri čemu se sedam članova bira iz reda sudaca, dva člana iz reda sveučilišnih profesora pravnih znanosti i dva člana iz reda saborskih zastupnika, od kojih je jedan iz reda oporbe, a na vrijeme od četiri godine, s time da članovi između sebe biraju predsjednika.²⁰ U okviru navedenog ustavnog uređenja, djelokrug, ustrojstvo, način izbora članova i način rada DSV, normiran je bio prvotno starim Zakonom

¹⁴ Tako Opća deklaracija o pravima čovjeka iz 1948. godine (u čl. 10.), Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1962. godine (u čl. 14.), kao i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja je u Republici Hrvatskoj stupila na pravnu snagu dana 05. studenoga 1997. god. („Narodne novine“ – Međunarodni ugovori, br. 18/97, 6/99 – pročišćeni tekst, 8/99 – ispravak i 14/02), propisuju da svatko ima pravo u potpunoj jednakosti da o njegovoj stvari pravilno i javno raspravi nezavisni i nepristrani sud.

¹⁵ O primjeni Konvencije za zaštitu prava i temeljnih sloboda vidi *Omejec* 2007., 1.-9.

¹⁶ Vidi pobliže *Perkušić* 2000., 8.-9.

¹⁷ Ova Deklaracija jednoglasno je prihvaćena na plenarnoj sjednici Prve svjetske konferencije o neovisnosti pravosuđa održanoj u Montrealu dana 10. lipnja 1983. godine.

¹⁸ Zakon o državnom sudbenom vijeću („Narodne novine“, broj: 116/10, 57/11 i 130/11, u daljnjem tekstu: novi ZDSV-a), koji je objavljen u službenom glasilu Republike Hrvatske dana 13. listopada 2010. godine, a stupio na pravnu snagu dana 21. listopada 2010. godine.

¹⁹ Zakon o državnom sudbenom vijeću („Narodne novine“, broj: 58/93, 49/99, 129/00, 150/05 i 153/09, u daljnjem tekstu: stari ZDSV-a).

²⁰ Bitno je naglasiti da članom DSV nitko ne može biti više od dva puta, a kao članovi DSV ne mogu biti birani predsjednici sudova (sukladno odredbama čl. 123. st. 7. i 8. Ustava).

o državnom sudbenom vijeću iz 1993. godine, a nakon 21. listopada 2010. godine odredbama novog ZDSV-a.

Posebnim samostalnim i neovisnim tijelom, koje je isključivo, među ostalim, nadležno i za imenovanje, razrješenje, stegovnu odgovornost te unaprjeđenje sudaca, načelno i više u normativnom smislu su „udareni“ temelji neovisnosti i samostalnosti sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj. U tom smislu, naše pravno uređenje ni u čemu ne zaostaje za komparativnim uzorima zapadnoeuropskog civilizacijskog kruga (*Consiglio Superiore della Magistratura* u Italiji;²¹ *Conseil Supérieur de la Magistrature* u Francuskoj;²² *Consejo general del Poder Judicial* u Španjolskoj;²³ austrijsko strukovno Vijeće – *Gerichtshof*;²⁴ njemačka strukovna Vijeća – *Richterwahlausschüsse*²⁵).²⁶

Pritom, detaljnija i podrobnija razrada načina rada Državnog sudbenog vijeća, osobito u pogledu: načina izbora predsjednika i zamjenika predsjednika Vijeća, sazivanja i rada sjednice Vijeća, javnosti rada, načinu glasovanja i odlučivanja u Vijeću, postupku odlučivanja o odobrenju za pritvaranje i pokretanje kaznenog postupka protiv suca i unutarnjem ustrojstvu i načinu rada tajništva Vijeća i njegovih službi, a u okviru podzakonske regulative, dana je u Poslovniku Državnog sudbenog vijeća,²⁷ donesenog na temelju ovlasti iz čl. 47. novog ZDSV.

2.2.1. Postupak izbora članova i predsjednika DSV

Broj članova, krug zanimanja iz kojih mogu biti birani te trajanje mandata članova DSV propisan je u čl. 123. Ustava.²⁸ Podrobnija razrada o samom postupku izbora članova i predsjednika DSV dana je u odredbama novog ZDSV (čl. 5. do 41.). U odnosu na ranije stanje, kada je na snazi bio stari ZDSV, novi ZDSV iz 2010. godine²⁹ unio je značajne novine u pogledu kruga zanimanja iz kojeg članovi mogu biti birani, trajanja mandata te samog postupka izbora članova DSV. Prije svega, prema novom ZDSV, članovi DSV ne mogu biti birani iz reda državnih odvjetnika i odvjetnika, već iz reda sudaca (7 članova), reda sveučilišnih profesora pravnih znanosti (2 člana) i dva saborska zastupnika, od kojih je jedan iz reda oporbe. Nadalje, mandat članova DSV je novim zakonom značajno sužen, tako što se, umjesto dosadašnjih osam godina, članovi biraju na razdoblje od četiri godine, s time da članom nitko ne može biti dva puta uzastopce (čl. 5. st. 1.).

Postupak izbora članova Vijeća, u bitnome, je izmijenjen i u odnosu na

²¹ Podrobnije u *Triva* 1992., 561.-574.

²² Opširnije vidi *Triva* 1989., 223.-251.

²³ Vidi *Dika* 1992., 511.-533.

²⁴ Iscrpno: *Bauer* 1993., 154.-168.

²⁵ O tome podrobnije vidi *Krapac* 1990., 145.-174.

²⁶ Slično *Perkušić* 2000., 10.

²⁷ Poslovnik Državnog sudbenog vijeća poslovni broj OU-59/11 donesen je na sjednici održanoj dana 16. lipnja 2011. godine („Narodne novine“, broj: 73/11, u daljnjem tekstu: Poslovnik DSV-a).

²⁸ Vidi *supra* 2.1.

²⁹ Stupio na pravnu snagu 21. listopada 2010. godine.

dosadašnji način izbora, koji je bio uređen odredbama čl. 3. do 11. starog ZDSV iz 1993. godine. Tako izbore za članove Vijeća iz reda sudaca provodi Povjerenstvo za izbor članova Vijeća (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo),³⁰ kandidacijski odbori i izborni odbori, sukladno čl. 6. ZDSV. Zadaća Povjerenstva je da: imenuje članove kandidacijskih odbora i izbornih odbora i daje upute za njihov rad; određuje mjesto i vrijeme održavanja glasovanja u postupku kandidature; se brine o zakonitoj provedbi za izbore članova Vijeća; određuje biračka mjesta na sudovima; na temelju pravovaljanih prijedloga objavljuje liste za izbor članova Vijeća; te utvrđuje rezultate izbora članova Vijeća i objavljuje ih u „Narodnim novinama“ (čl. 8. ZDSV). Pritom, prema čl. 9. ZDSV, kandidacijski odbori, koji se imenuju za svaki županijski sud, Visoki prekršajni sud, Visoki trgovački sud, Upravni sud i Vrhovni sud Republike Hrvatske prema st. 1. tog članka, prikupljaju kandidature za članove DSV i provode kandidacijski postupak (st. 6.), dok izborni odbori izravno provode glasovanje sudaca na sudovima te osiguravaju pravilnost i tajnost glasovanja.

Najvažnija novota u postupku izbora članova Vijeća iz reda sudaca sastoji se u tome da se članovi iz reda sudaca biraju, na temelju jednakog prava glasa svih sudaca u Republici Hrvatskoj, neposredno tajnim glasovanjem, pri čemu pravo predlagati kandidata, kao i sami kandidat, u pravilu, mogu biti svi suci. Iznimno, kandidat za člana Vijeća ne može biti onaj sudac kojemu je u posljednje četiri godine izrečena stegovna mjera (čl. 12. ZDSV³¹). U izloženom, Povjerenstvo utvrđuje Listu kandidata za članove Vijeća, posebno iz reda sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske, iz reda sudaca županijskih sudova, iz reda sudaca općinskih sudova te iz reda sudaca specijaliziranih sudova³² (čl. 16. ZDSV³³), a koje liste se objavljuju na internetskim stranicama Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

U tom smislu, bitno je istaknuti da za kandidate sa svih lista iz čl. 16. ZDSV glasuju svi suci s područja Republike Hrvatske. To znači da svi suci, neovisno s kojeg stupnja i koje vrste sudovanja dolazili, imaju pravo glasovati za kandidate navedene u svim listama kandidata za članove DSV.³⁴ Po završenom glasovanju,

³⁰ Shodno čl. 7. st. 1. ZDSV Povjerenstvo ima pet članova, od kojih se dva imenuju iz reda sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske, jedan od sudaca Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, jedan od sudaca Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i jedan od sudaca Upravnog suda Republike Hrvatske.

³¹ Isto bilo uređeno čl. 3. starog ZDSV.

³² U skupinu specijaliziranih sudova spadaju prekršajni, trgovački, upravni sudovi, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske i Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

³³ Prema čl. 16. ZDSV Listu kandidata za članove Vijeća: iz reda sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske čini 6 kandidata koji su ostvarili najveći broj glasova; iz reda županijskih sudova čini po jedan kandidat koji je ostvario najveći broj glasova na području kandidacijskog odbora pojedinog županijskog suda; iz reda općinskih sudova čini po jedan kandidat koji je ostvario najveći broj glasova na području kandidacijskog odbora pojedinog županijskog suda; iz reda specijaliziranih sudova čini 9 kandidata, od čega po tri kandidata s područja kandidacijskog odbora Visokog prekršajnog, Visokog trgovačkog suda i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske.

³⁴ Postupak kandidiranja prema starom ZDSV se u svemu i bitnom razlikovao od izloženog danas važećeg postupka. Naime, shodno čl. 3. tog zakona: u postupku izbora članova Vijeća Odbor za pravosuđe

Povjerenstvo utvrđuje rezultate glasovanja i donosi odluku kojom objavljuje: broj sudaca upisanih u popise sudaca, broj sudaca koji su glasovali, koliko je glasova dobio pojedini kandidat s liste kandidata, koliko je bilo nevažećih glasačkih listića, te ime i prezime kandidata koji su izabrani za članove Vijeća, odnosno koji su dobili najveći broj glasova, sukladno čl. 28. ZDSV.³⁵ Svaki kandidat zbog nepravilnosti u postupku izbora može podnijeti prigovor Povjerenstvu, a protiv rješenja Povjerenstva ima pravo žalbe Vijeću Vrhovnog suda Republike Hrvatske (čl. 30. i 31. ZDSV).

Članovi Vijeća iz reda sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na prijedlog fakultetskih vijeća, biraju svi profesori pravnih fakulteta u Republici Hrvatskoj.³⁶ Listu kandidata utvrđuju fakultetska vijeća. Sam postupak izbora Povjerenstva za provođenje izbora i način provođenja izbora uređuje se poslovníkom donesenim od strane dekana pravnih fakulteta (čl. 34. ZDSV). Uz to, sukladno čl. 35. ZDSV, dva člana Vijeća iz reda zastupnika, od kojih je jedan iz reda oporbe, imenuje Hrvatski sabor, koji je po starom ZDSV sudbenom vijeću imenovao sve članove i predsjednika Vijeća.^{37, 38} Navedena struktura DSV u skladu je i sa međunarodnim standardima prema kojima predstavnici sudbene vlasti moraju imati većinu u tijelu koje odlučuje, među ostalim, i o imenovanju sudaca.^{39, 40} Predsjednika iz redova sudaca i zamjenika predsjednika DSV biraju članovi Vijeća između sebe na vrijeme od četiri godine.

Uspoređujući ranije i novo uređenje postupka izbora članova i predsjednika DSV, po ocjeni autora, u znatnoj mjeri je omogućeno kandidatima, a i svim drugim zainteresiranim osobama, lakše praćenje i kontrola zakonitosti te pravilnosti provedbe postupka kandidiranja i izbora članova DSV. U tom smislu, osigurana je i mogućnost kontrole provedbe postupka izbora u pogledu stručnosti,

Hrvatskog sabora zatražit će od predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske, predsjednika Hrvatske odvjetničke komore i dekana pravnih fakulteta pokretanje postupka kandidiranja za članove Vijeća (st. 1.); predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske zatražit će od sudova da predlože kandidate iz reda sudaca; temeljem prikupljenih prijedloga, Opća sjednica Vrhovnog suda Republike Hrvatske, uz sudjelovanje po dva predstavnika Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Upravnog suda Republike Hrvatske, te po jednog predstavnika svakog županijskog suda utvrđuje kandidate i takav prijedlog upućuje Odboru za pravosuđe Hrvatskog sabora (st. 2.). Pritom, prijedloge kandidata iz reda odvjetnika i sveučilišnih profesora upućuju skupština Hrvatske odvjetničke komore, odnosno sjednica dekana pravnih fakulteta, dok ostale kandidate po diskrecijskoj ocjeni predlaže, na traženje Vijeća, i ministar pravosuđa. Po ovome, Odbor za pravosuđe Hrvatskog sabora predlaže Hrvatskom saboru sve predložene kandidate za koje smatra da mogu biti kandidati za člana DSV.

³⁵ Detaljnije o načinu glasovanja, mjestu, vremenu i načinu provođenja cjelokupnog glasovanja u okviru provedbe izbora članova Vijeća iz reda sudaca vidi odredbe čl. 17. do 33. novog ZDSV.

³⁶ Pravni fakultet u Splitu, Pravni fakultet u Zagrebu, Pravni fakultet u Osijeku i Pravni fakultet u Rijeci.

³⁷ Prema čl. 4. starog ZDSV predsjednika i članove Vijeća birao je Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske na vrijeme od osam godina iz reda istaknutih sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, a koji imaju u pravilu 15 ili više godina radnog iskustva.

³⁸ Ustavnim promjenama iz 2001. godine ukinut je Županijski dom te Hrvatski sabor postaje jednodoman (raniji „Zastupnički dom“ postaje „Hrvatski sabor“).

³⁹ Čl. 2. t. 14. *Montrealske* deklaracije o neovisnosti pravosuđa.

⁴⁰ Slično *Perkušić* 2000., 7.

neovisnosti i dostojnosti za obnašanje dužnosti člana DSV. Isto tako, izložena zakonska regulativa o postupku kandidiranja i izbora članova DSV doprinosi implementaciji ustavnog načela diobe vlasti⁴¹ na zakonskoj razini u normativnom smislu, a i u praktičnom djelovanju.

2.2.2. Djelokrug i način rada DSV

Djelokrug i način rada DSV normiran je Zakonom o državnom sudbenom vijeću (ZDSV), koji je stupio na pravnu snagu 21. listopada 2010. godine.⁴² Na temelju ovlasti iz čl. 47. ZDSV, Vijeće je dana 16. lipnja 2011. godine, na sjednici, dvotrećinskom većinom glasova, donijelo Poslovnik DSV⁴³ kojim se detaljnije uredio način rada Vijeća te unutarnje ustrojstvo i način rada tajništva i njegovih službi.

Novim ZDSV značajno je proširen djelokrug rada DSV. Pored imenovanja sudaca, vođenja stegovnog postupka i odlučivanja o stegovnoj odgovornosti sudaca, te odlučivanja o razrješenju sudaca,⁴⁴ a shodno čl. 42. st. 1. novog ZDSV, u djelokrug Vijeća spadaju još i: imenovanje i razrješenje sudaca; odlučivanje o imunitetu sudaca; premještaj sudaca; sudjelovanje u osposobljavanju i usavršavanju sudaca i sudskih službenika; provođenje postupka upisa kandidata u Državnu školu za pravosudne dužnosnike i postupka polaganja završnog ispita; donošenje Metodologije izrade ocjene sudaca;⁴⁵ vođenje osobnih očevidnika; te vođenje i kontrola imovinskih kartica sudaca.⁴⁶ Pritom, predsjednik DSV: predstavlja Vijeće; saziva i predsjedava sjednicama Vijeća; predlaže dnevni red sjednica; objavljuje rezultate glasovanja; potpisuje akte koje donosi Vijeće; skrbi o izvršenju odluka Vijeća; te obavlja i druge poslove određene zakonom i podzakonskim aktima, posebno propisanim Poslovnikom DSV.

Shodno ZDSV Državno sudbeno vijeće odlučuje na sjednicama, u pravilu, većinom glasova svih članova Vijeća, ako ZDSV drugačije ne propisuje (čl. 43. i 44.), a, u načelu, javno.⁴⁷ U tom smislu, nema bitnih odstupanja u odnosu na norme koje je sadržavao stari ZDSV.⁴⁸ O radu sjednice vodi se zapisnik, koji sadrži: osnovne podatke o prisutnima, dnevnom redu, prijedlozima iznesenim

⁴¹ O tome vidjeti *supra* 2.1.

⁴² Stupanjem na snagu Zakona o državnom sudbenom vijeću, a primjenom odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj: 116/10) prestaju važiti odredbe članka 73., 73a, 74., 74a, i 75. Zakona o sudovima (dio GLAVE VII. IMENOVANJE SUDACA), kojima su bili propisani uvjeti za imenovanje sudaca.

⁴³ Stupanjem na snagu tog Poslovnika prestaje vrijediti dosadašnji Poslovnik DSV od 06. prosinca 2006. godine („Narodne novine“, broj: 13/07).

⁴⁴ Ovako bilo regulirano čl. 12. starog ZDSV.

⁴⁵ Uz prethodno mišljenje Vijeća kojeg čine predsjednici svih sudačkih vijeća u Republici Hrvatskoj i Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske, u skladu s odredbom čl. 81. Zakona o sudovima.

⁴⁶ O pretpostavkama i razlozima za izuzeće člana Vijeća od obavljanja dužnosti člana DSV vidi čl. 42. st. 2. do 4. ZDSV.

⁴⁷ O javnosti rada, te iznimkama od iznesenog načela vidi pobliže čl. 10. i 11. Poslovnika DSV.

⁴⁸ Vidi odredbe čl. 13. do 15.

na sjednici, provedenoj raspravi i donesenim odlukama, a u isti se unosi rezultat glasovanja (čl. 9. Poslovnika DSV). Valja istaknuti da predsjedavajući predlaže dnevni red sjednice i otvara raspravu o dnevnom redu, a da se predloženi dnevni red utvrđuje većinom glasova prisutnih članova DSV (sukladno odredbama čl. 7. st. 5. i 6. Poslovnika DSV).

Međutim, primjećuje se da u određenim bitnim pitanjima, a koja su trebala pratiti intenciju i suštinu ustavotvorca, ZDSV je ostavio dosta nedorečenosti i pravnih praznina glede načina rada i postupanja DSV, do čega svakako nije smjelo doći. Takvu normativu može upotpuniti samo izabrani sastav DSV, ili kroz odredbe Poslovnika DSV, ili kroz praktičnu primjenu zakonskih rješenja. Navedeno naravno otvara prostor nedosljednom i netransparentnom postupanju svakog pojedinog izabranog sastava DSV, ali i postupanju bez unaprijed jasnih i nesumnjivih kriterija te pravila postupanja u postupcima iz djelokruga rada DSV.

3. IMENOVANJE SUDACA

U Republici Hrvatskoj je „imenovanje sudaca“ ustavna kategorija.⁴⁹ Tako, u skladu s čl. 123. st. 2. i 3. Ustava, DSV, sukladno Ustavu i zakonu, samostalno odlučuje o imenovanju sudaca, na nepristran način, a na temelju kriterija propisanih zakonom. Shodno čl. 122. st. 1. Ustava sudačka dužnost je stalna. Uvjeti i kriteriji, te postupak imenovanja sudaca, na zakonskoj osnovi, primarno su regulirani odredbama Zakona o sudovima i ZDSV. Pored toga, u postupku imenovanja sudaca, glede prava pripadnika nacionalnih manjina neposredno se primjenjuju i odredbe čl. 22. st. 2. i 4. Ustavnog zakona o pravima pripadnika nacionalnih manjina,^{50, 51} a u pogledu prava na imenovanje na sudačku dužnost kandidata podzastupljenog spola valjalo bi primjenjivati i odredbu čl. 12. st. 3. Zakon o ravnopravnosti spolova.⁵² Pritom je novi ZDSV unio značajne novine u postupku imenovanja sudaca u odnosu na ranije uređenje starog ZDSV iz 1993. godine. Zakonska normativa imenovanja sudaca upotpunjena je Pravilnikom o vrednovanju u postupku imenovanja sudaca, koji je, temeljem ovlasti iz čl. 54. st. 9. i 55. ZDSV, donijelo Državno sudbeno vijeće.^{53, 54}

⁴⁹ Tako i *Bugarin* 2008., 2.-12.

⁵⁰ Ustavni zakon o pravima pripadnika nacionalnim manjina („Narodne novine“, broj: 155/02, 47/10 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 80/10 i 91/11, u daljnjem tekstu: UZPNM-a). Shodno čl. 22. st. 2. UZPNM pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosuđnim tijelima sukladno odredbama posebnog zakona i drugih akata o politici zapošljavanja u tim tijelima, vodeći računa o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu na razini na kojoj je ustrojeno tijelo državne uprave ili pravosuđno tijelo i stečenim pravima.

⁵¹ O tom šire vidjeti M. Sesar, I. Nuić, Nacionalnost kao čimbenik pri izboru sudaca, *Hrvatska pravna revija*, Inženjerski biro, god. VIII., broj: 1/2008, str. 11.-13.

⁵² Tako prema čl. 12. st. 3. Zakon o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“, broj: 82/08) osjetna neuravnoteženost jednog spola u smislu st. 2. ovoga članka postoji ako je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%.

⁵³ Pravilnik o vrednovanju u postupku imenovanja sudaca je donesen na sjednici DSV dana 16. lipnja 2011. godine („Narodne novine“, broj: 73/11, u daljnjem tekstu: Pravilnik DSV).

⁵⁴ Stupanjem na snagu Pravilnika o vrednovanju u postupku imenovanja sudaca prestaje važiti

Postupak imenovanja sudaca, na normativnoj i praktičnoj razini, svakako treba promatrati i u okviru opredjeljenja Republike Hrvatske da postane članicom Europske Unije.⁵⁵ U tom smislu, Republika Hrvatska se čl. 69. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju⁵⁶ obvezala osigurati postupno usklađivanje postojećih zakona i budućih zakona s pravnom stečevinom Europske unije (tzv. *acquis communautaire*⁵⁷).⁵⁸ Naime, upravo uloga sudaca na putu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju je itekako značajna, budući suci svojim radom, odnosno načinom tumačenja zakonskih odredaba u duhu prava EU, omogućavaju suštinsko (faktično) približavanje sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj pravnoj stečevini i najvišim standardima Europske unije.⁵⁹ U vezi s izloženim, postupak imenovanja sudaca je jedan od iznimno važnih segmenata postupanja DSV, ali i od ključne važnosti za pravilno i kvalitetno funkcioniranje hrvatskog pravosuđa u cjelini.

3.1. Uvjeti imenovanja sudaca u Hrvatskoj i u komparativnom kontekstu

3.1.1. Općenito o uvjetima imenovanja sudaca u Hrvatskoj

Svi suci u Republici Hrvatskoj, u pravilu, su profesionalci kojima je obavljanje sudačke dužnosti glavno i jedino zanimanje koje ostvaruju u radnom odnosu.⁶⁰ Da bi netko mogao biti imenovan sucem u RH, mora ispunjavati određene zakonom propisane opće i posebne uvjete. Opći uvjeti za izbor suca određeni su odredbom čl. 48. ZDSV, dok su posebni uvjeti propisani odredbama čl. 49. do 51. istog zakona.⁶¹ U tom pogledu potrebno je razlikovati uređenje novog ZDSV do 31. prosinca 2012. godine, i nakon tog vremena. U svakom slučaju, neovisno o navedenom različitom uređenju novog ZDSV, prilikom imenovanja sudaca Državno sudbeno vijeće je dužno voditi računa o zastupljenosti sudaca

Pravilnik o načinu provođenja i ocjenjivanju provjere znanja i razgovora kandidata u postupku imenovanja na sudačku dužnost („Narodne novine“, broj: 32/10) – čl. 19. st. 2. (V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE).

⁵⁵ Nadnacionalna zajednica nastala kao rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo 1951. godine između Francuske, SR Njemačke, Italije, Belgije, Nizozemske i Luksemburga, a danas čini 27 zemalja članica. Pojam Europske unije uveden je ugovorom iz Maastrichta iz 1991. godine, koji je stupio na snagu 1993. godine. Preuzeto od *Buljan 2007.*, 1.

⁵⁶ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sklopljen je između Republike Hrvatske i Europske unije i država članica EU dana 29. listopada 2001. godine, a stupio je na pravnu snagu dana 01. veljače 2005. godine.

⁵⁷ Francuski izraz koji u osnovi znači „EU onakva kakva jest“, a podrazumijeva prava i obveze (ugovori i zakoni EU, deklaracije, rezolucije međunarodni ugovori i presude Europskog suda) koje imaju zemlje članice, odnosno koje moraju prihvatiti sve članice koje pristupaju ili žele pristupiti Uniji. Slično *Buljan 2007.*, str. 1.

⁵⁸ S time u vezi, vidi *Vajda 2002.*, 123.-129.

⁵⁹ Slično i pobliže vidi *Buljan 2007.*, 1.-4.

⁶⁰ *Triva & Dika 2004.*, 215.

⁶¹ Uvjeti za imenovanje sudaca bili su propisani odredbama čl. 73., 73a, 74., 74a, i 75. Zakona o sudovima, a koje odredbe kao i cjelokupna glava VII. „IMENOVANJE SUDACA“ su prestale važiti danom stupanjem na snagu novog ZDSV, a ukinute su primjenom odredbama čl. 11. do 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj: 116/10).

pripadnika nacionalnih manjina, na način i sukladno odredbama UZPNM. U tom smislu, međutim, naglasiti je da predstavnici nacionalnih manjina prednost pri imenovanju sucem imaju samo pod istim uvjetima.⁶²

3.1.2. Opći i posebni uvjeti za imenovanje sucem prije i poslije 31. prosinca 2012. godine

Prema uređenju novog ZDSV, a u razdoblju do 31. prosinca 2012. godine, za suca može biti imenovan državljanin Republike Hrvatske koji ima završeni sveučilišni studij prava i položen pravosudni ispit, radno iskustvo u skladu s ovim Zakonom, stručnu sposobnost i iskazane radne sposobnosti (čl. 48.). Pored navedenih općih uvjeta, posebni uvjeti su određeni u čl. 49. ZDSV, a s obzirom na vrstu i stupanj sudovanja.

Tako za suca prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana osoba koja je nakon položenoga pravosudnog ispita radila kao savjetnik u sudu ili u drugom pravosudnom tijelu najmanje dvije godine, odnosno bila odvjetnik, javni bilježnik, javnobilježnički prisjednik ili sveučilišni nastavnik pravnih znanosti najmanje dvije godine; ili osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima nakon položenoga pravosudnog ispita najmanje četiri godine.⁶³

Sukladno st. 3. navedenog članka ZDSV, sucem županijskog suda, Visokoga prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokoga trgovačkog suda Republike Hrvatske i Upravnog suda Republike Hrvatske⁶⁴ može biti imenovana osoba koja je radila kao pravosudni dužnosnik najmanje 8 godina, ili je bila sudski savjetnik, odvjetnik, javni bilježnik, javnobilježnički prisjednik ili sveučilišni profesor, odnosno docent pravnih znanosti najmanje 12 godina nakon položenoga pravosudnog ispita, odnosno osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima najmanje 12 godina nakon položenoga pravosudnog ispita.

Dok za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje 15 godina radila kao pravosudni dužnosnik ili isto toliko godina bila odvjetnik ili javni bilježnik; i/ili sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje 20 godina radnog iskustva, a koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima, u skladu s odredbom čl. 49. st. 4. i 5. ZDSV.

Nakon 31. prosinca 2012. godine u postupku imenovanja, a u pogledu uvjeta za izbor sudaca, prema regulativi ZDSV od 01. siječnja 2013. godine, vrijede

⁶² O pripadnosti nacionalnoj manjini kao čimbeniku pri imenovanju sudaca u Republici Hrvatskoj vidi *Sesar & Nuić* 2008., 11.-13.

⁶³ U tom smislu, u skladu s čl. 49. st. 2., vježbeniku u sudu, državnom odvjetništvu, javnobilježničkom uredu ili odvjetničkom uredu staž nakon položenoga pravosudnog ispita priznaje se kao rad na drugim pravnim poslovima.

⁶⁴ Napomenuti je da u skladu s člankom 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj: 130/11) Upravni sud Republike Hrvatske od 1. siječnja 2012. nastavlja s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske, a predsjednik i suci Upravnog suda Republike Hrvatske nastavljaju obnašati sudačku dužnost kao predsjednik i suci Visokog upravnog suda Republike Hrvatske.

odredbe čl. 51.⁶⁵ Prema toj regulativi sucem prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda može biti imenovana osoba koja je završila Državnu školu za pravosudne dužnosnike (st. 1.), a sucem županijskog suda, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske osoba koja radi kao pravosudni dužnosnik najmanje 8 godina (st. 2.). Međutim, na ovom mjestu valja napomenuti da suci koji su imenovani prema propisima koji su vrijedili do 31. prosinca 2012. godine nisu dužni pohađati i završiti Državnu školu, već nastavljaju obnašati sudačku dužnost.

Za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje 15 godina radila kao pravosudni dužnosnik, isto toliko godina bila odvjetnik, javni bilježnik, sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje 15 godina radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita i ugledni pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje 20 godina radnog iskustva, koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima (st. 3.). Autori primjećuju da je navedenom odredbom čl. 51. st. 2. novog ZDSV ostavljena mogućnost da sucem „višeg“ suda budu imenovani samo pravosudni dužnosnici, dakle suci prvostupanjskih sudova, odnosno druge osobe koje spadaju u kategoriju pravosudnih dužnosnika, a ne više osobe iz reda sudskih savjetnika, odvjetnika, javnih bilježnika, javnobilježničkih prisjednika, sveučilišnih profesora, odnosno docenta pravnih znanosti te reda osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima, što je značajna novota u odnosu na pravno uređenje prije 01. siječnja 2013. godine, odnosno ono koje je propisivao Zakon o sudovima prije izmjena iz 2010. godine. Potonje navedeno je u suprotnosti i nelogično u odnosu na propisane uvjete za imenovanjem sucem Vrhovnog suda Republike Hrvatske (VSRH), a što je normirano odredbom st. 3. čl. 51. novog ZDSV, prema kojem se osobama iz reda odvjetnika, javnih bilježnika, sveučilišnih profesora, odnosno uglednih pravnika s položenim pravosudnim ispitom,⁶⁶ koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima, omogućava postati sucima VSRH. Ovo s obzirom da, po mišljenju autora, zakonodavac određenoj kategoriji osoba – ne pravosudnih dužnosnika „dopušta“ steći uvjete za imenovanje sucem VSRH, a tim istim osobama onemogućava stjecanje uvjeta za izbor sucima, po stupnju „nižih“ sudova od Vrhovnog suda Republike Hrvatske, čija je ustavna zadaća da, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni,⁶⁷ kroz institut i u postupku po pravnom lijeku protiv odluka prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova.

⁶⁵ Prema čl. 101. ZDSV (glava XII. Prijelazne i završne odredbe).

⁶⁶ Uz ispunjenje uvjeta od najmanje 20 godina radnog iskustva.

⁶⁷ Vidi čl. 118. Ustava.

3.1.3. Osvrt na Državnu školu za pravosudne dužnosnike

U pogledu potrebnih uvjeta za izbor sucem, Državna škola za pravosudne dužnosnike⁶⁸ predstavlja „radikalnu“ novotu u pravosudnom sustavu Republike Hrvatske, a po uzoru na francuski model Državne škole za suce i državne odvjetnike (franc. *ecole nationale de la magistrature – ENM*⁶⁹).⁷⁰ Naime, Francuska ima dvotračan sustav javnog visokog obrazovanja.⁷¹ S jedne su strane, pluridisciplinarna sveučilišta, na koja se slobodno upisuje nakon mature, a s druge je strane sustav „visokih škola“, a u koje se ulazi natječajem, kao što je to regulirano i u našem zakonodavstvu.⁷² Tako postavljeni sustav obrazovanja i regrutiranja kadrova predstavlja raritet u europskom pravnom krugu zemalja, koje ne poznaju „sustav visokih škola“, kakav je uređen u Francuskoj. Stoga je krajnje upitna poželjnost i smislenost preslikavanja vrlo specifičnog francuskog modela i njegovo implementiranje u hrvatskom kontekstu, a koji se značajno razlikuje po mnogočemu od francuskog.

Specifičnost francuskog sustava obrazovanja pravnih kadrova, u odnosu na hrvatski pravni sustav, predstavlja i okolnost što se „upravni suci“ ne obrazuju kroz Državnu školu za suce i državne odvjetnike (ENM), već kroz Državnu upravnu školu (franc. *Ecole nationale d'administration – ENA*⁷³).⁷⁴

Naime, kako je već ranije izloženo, da bi neka osoba bila imenovana sucem prekršajnog, općinskog, trgovačkog i upravnog suda, mora završiti Državnu školu, sukladno odredbi čl. 51. st. 1. novog ZDSV. S time u vezi, u čl. 56. novog ZDSV, određeno je da kada DSV imenuje kandidate koji su završili Državnu školu izbor mora biti utemeljen na završnoj ocjeni koju su kandidati ostvarili u Državnoj školi. Ovim odredbama, u odnosu na ranije uređenje, značajno je ograničen krug osoba

⁶⁸ U daljnjem tekstu: Državna škola.

⁶⁹ ENM je francuska škola, gdje se školuju budući francuski suci i javni tužitelji. Osnovana je 22. prosinca 1958. godine (Pravilnik broj: 58-1270), kao Nacionalni centar za pravosudne studije, a sadašnji naziv kao Nacionalna škola sudaca je dobila 1970. godine, kada je stupio na pravnu snagu Zakon broj: 70-642 od 17. srpnja 1970. godine (Loi organique n° 70-642 – Version consolide od 29. veljače 1992. g.). Inače, smještena je ubrzo nakon osnutka u Boredeauxu, a ima prostorije i u Parizu. Slično kao u hrvatskom pravnom sustavu, francusko državljanstvo je potrebno za upis u Državnu školu za suce, a shodno tome i za postajanje sucem u Francuskoj.

⁷⁰ Pravosudna škola nije *sine qua non* za sudačku profesiju. U Španjolskoj i Francuskoj gdje se sudačka karijera pojavljuje u 19. stoljeću, same pravosudne škole nastaju tek u novije vrijeme: 1944. god. zakonski ustrojene, a 1950. god. počele s radom u Španjolskoj, a 1958. god. osnovane, da bi 1959. god. počele s radom u Francuskoj. I prije navedenih datuma je postojala sudačka karijera, ali bez odgovarajućih državnih pravosudnih škola, pa tako i danas postoji velik broj sudaca koji započinju svoju sudačku dužnost, a da prethodno nisu pohađali pravosudnu školu. Opširnije vidi *Muñiz-Argielles & Fraticelli-Torres* 1985., 37.

⁷¹ Pa tako primjerice, pored ENM, francuski pravni sustav poznaje i *Ecole polytechnique* (politehnika), *Ecole normale supérieure* (profesura), *Ecole nationale vétérinaire* (Visoka veterinarska škola), *Ecole nationale des chartes* (povelje), *Ecole nationale d'architecture* (arhitektura), *Ecole nationale supérieure des mines* (rudarstvo) itd.

⁷² Ovako *Šimac* 2008., 16.

⁷³ Za razliku od drugih francuskih visokih škola, koje su nastale mahom nakon Francuske revolucije, ENA se rađa nakon 2. svjetskog rata – preuzeto od *Šimac* 2008., 16.

⁷⁴ Pobljiže i detaljnije o sabiranju i obrazovanju upravnih kadrova u Francuskoj vidi *Šimac* 2008., 16.

koje mogu biti kandidati u postupku imenovanja sudaca, a i s obzirom na okolnost da se primjerice za 2011. godinu u Državnu Školu prima samo 20 kandidata za suce na razini cijele Republike Hrvatske.⁷⁵ Zasigurno će se raditi o ekskluzivnom krugu osoba kojima će biti dostupna Državna škola, a time i mogućnost da ostvare uvjete za imenovanje sucem u RH. Napomenuti je, pritom, da se navedena odredba primjenjuje retroaktivno. To znači da Državnu školu moraju završiti i one osobe koje na dan 31. prosinca 2012. godine ostvaruju uvjete za suca prema postojećim propisima koji su vrijedili do navedenog dana. Također, tim odredbama je u potpunosti ukinut izbor sudaca na temelju kriterija kvantitativnog i kvalitativnog dosadašnjeg rada kandidata za suce, te su ujedno osobe, koje prema postojećim propisima na dan 31. prosinca 2012. godine ostvaruju uvjete za suca, stavljeni u nepovoljan i diskriminirajući položaj u odnosu na buduće generacije pravnik, a u okviru mogućnosti stjecanja uvjeta za imenovanje sucem, te su im nastavno zasigurno povrijeđena stečena prava.⁷⁶ Utoliko, autori predlažu *de lege ferenda* novelirati zakonsku normativu, tako što će se prijelaznim i završnim odredbama regulirati da se odredba čl. 51. ZDSV ne primjenjuje na kandidate koji su položili pravosudni ispit prije stupanja na snagu tog Zakona.

Prema čl. 22. Zakona o pravosudnoj akademiji⁷⁷ Državna škola organizirana je kao ustrojstvena jedinica u sastavu Pravosudne akademije, u kojoj će kandidati stjecati znanje i vještine za samostalno, odgovorno, neovisno i nepristrano obnašanje pravosudne dužnosti. Međutim, valja naglasiti da, sukladno čl. 3. ZPA, Pravosudna akademija nije tijelo sudbene vlasti, s obzirom na okolnost da prava i dužnosti osnivača obavlja Vlada Republike Hrvatske, putem Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, kao središnjeg tijela izvršne vlasti, te okolnost da se prava i obveze koje nisu uređene zakonom uređuju Statuom, koje donosi Upravno vijeće Pravosudne akademije, a koje, među ostalim čini i ministar pravosuđa RH, kao stalni član (prema čl. 9. ZPA⁷⁸). U tom smislu, a promatrajući dominantnu ulogu Pravosudne akademije u stjecanju uvjeta za imenovanje sucem, odnosno u cjelokupnom postupku imenovanja sudaca, koju joj je dao novi ZDSV, opravdano se postavlja pitanje ustavnosti odredbe čl. 22. ZAP, odnosno je li ista suglasna opće prihvaćenom ustavnom načelu trodiobe vlasti iz čl. 4. Ustava, zatim ustavnom uređenju da je sudbena vlast samostalna i neovisna prema čl. 117. st. 2. Ustava, te ustavnoj postavci da DSV, kao samostalno i neovisno tijelo sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj, odlučuje o imenovanju sudaca, kako to nalaže odredba čl. 123. Ustava.

⁷⁵ Vidi Natječaj Pravosudne akademije KLASA: 130/01/10-01/16, URBROJ: 514-12/02-14-11-07/AP od 29. rujna 2011. godine („Narodne novine“, broj: 112/11 – oglasni dio).

⁷⁶ Vidi čl. 14. i 44. Ustava.

⁷⁷ Zakon o pravosudnoj akademiji („Narodne novine“, broj: 153/09 i 127/10, u daljnjem tekstu: ZPA).

⁷⁸ Prema čl. 9. ZPA stalni članovi Upravnog vijeća, od mogućih 11 članova, su: predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske, ministar pravosuđa, predsjednik Državnog sudbenog vijeća (DSV) i predsjednik Državnoodvjetničkog vijeća (DOV).

ZPA (u čl. 22. do 36.⁷⁹) uređuje način postupka prijma i stručnog usavršavanja polaznika Državne škole. U bitnom, potrebno je naglasiti da prema odredbama ZPA: natječaj za prijam u Državnu školu se raspisuje za kandidate za suca ili zamjenike državnih odvjetnika, i to za općinske, prekršajne i upravne sudove, te općinska državna odvjetništva, a kojem se mogu javiti osobe koje imaju hrvatsko državljanstvo⁸⁰ i položen pravosudni ispit – opći uvjeti (čl. 23. st. 4., u vezi s čl. 24.); postupak upisa kandidata za suce u Državnu školu provodi DSV (čl. 25. st. 1.); na natječaj za prijam mogu se javiti kandidati koji su na pravosudnom ispitu ostvarili najmanje 70 bodova, kao i kandidati koji su položili pravosudni ispit prije stupanja na snagu Zakona o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu^{81, 82}, a koji polažu pisani ispit pred DSV; da se testiranje za prijam u Državnu školu sastoji od dva dijela, pisanog testa koji obuhvaća tri pisane radnje (iz građanskog, kaznenog, i po izboru iz trgovačkog, radnog ili upravnog prava) te razgovora DSV sa kandidatima koji su zadovoljili na pisanom dijelu testiranja (čl. 26.);⁸³ da za kandidate koji su se natjecali za mjesto suca DSV donosi odluku o listi prvenstva, a koji se sastavlja temeljem zbroja bodova koje su kandidati ostvarili na pravosudnom ispitu ili pisanom ispitu iz čl. 26. st. 3. ovog Zakona, te na usmenom ispitu (čl. 29.); kandidati koji su primljeni u Državnu školu, a savjetnici su na sudovima i državnim odvjetništvima, ostaju i dalje na radu u tim pravosudnim tijelima kao viši savjetnici (čl. 30. st. 1.); kandidati koji su primljeni u Državnu školu, a nisu savjetnici u pravosudnim tijelima, danom prijema u Državnu školu zasnivaju radni odnos kao viši savjetnici na sudovima odnosno u državnim odvjetništvima, gdje ih raspoređi DSV, odnosno DOV, ovisno o slobodnim mjestima; stručno usavršavanje traje dvije godine, a sastoji se od teorijskog dijela i stručnih radionica koje se provode u Državnoj školi te praktičnog dijela koji se provodi na sudu i državnom odvjetništvu, a prema potrebi i u državnim tijelima (čl. 31.); te polaznici polažu završni ispit pred DSV i DOV, a kada se provjeravaju praktična znanja i sposobnosti stečene za vrijeme trajanja Državne škole⁸⁴ (čl. 33. i 34.).⁸⁵

U izloženim odredbama ZAP, po mišljenju autora, potrebno je skrenuti pozornost na odredbe čl. 26. st. 1., 2. i 5., po kojima se razlikuju dvije kategorije

⁷⁹ Glava V. „STRUČNO USAVRŠAVANJE U DRŽAVNOJ ŠKOLI“.

⁸⁰ Ovaj uvjet propisan je i za prijam u ENM – francusku državnu školu za suce.

⁸¹ Zakon o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu („Narodne novine“, broj: 84/08 i 75/09; u daljnjem tekstu: Zakon o vježbenicima).

⁸² Stupanjem na snagu Zakona o vježbenicima prestao je važiti Zakon o pripravnicima u pravosudnim organima i pravosudnom ispitu („Narodne novine“, broj: 54/74, 29/78 i 13/90).

⁸³ Provođenje i ocjenjivanje pisanog i usmenog ispita pred DSV i DOV za upis kandidata u Državnu školu za pravosudne dužnosnike uređeni su Pravilnikom o provođenju ocjenjivanja pisanog i usmenog ispita za upis kandidata u Državnu školu za pravosudne dužnosnike („Narodne novine“, broj: 127/10), a koji je, temeljem ovlasti iz čl. 26. i 28. ZPA, donijelo Upravno vijeće Pravosudne akademije.

⁸⁴ Pravilnik o sadržaju i načinu polaganja završnog ispita donosi Upravno vijeće Pravosudne akademije, u skladu s odredbom čl. 33. st. 3. ZPA.

⁸⁵ Podrobnije o postupku prijma i stručnom usavršavanju polaznika Državne škole vidi odredbe čl. 22. do 36. ZPA.

diplomiranih pravnika s položenim pravosudnim ispitom: oni koji su pravosudni ispiti položili prije („po starom“), te oni koji su položili navedeni ispit nakon stupanja na snagu Zakona o vježbenicima iz 2008. godine. Naime, navedenim odredbama ZPA, po ocjeni autora, „stavlja“ se u neravnopravan položaj one osobe koje su položile pravosudni ispit „po starom“, te se zadire u njihova stečena prava da se, nakon ispunjenja i ostalih zakonskih uvjeta u koje ne spada i završetak Državne škole, kandidiraju za imenovanje sucem, a što može predstavljati i povredu odredbe čl. 14. Ustava.

Ukazati je i na navedenu odredbu čl. 30. ZPA, koja je u koliziji sa odredbom čl. 119. st. 3. Zakona o sudovima, prema kojoj za višega sudskog savjetnika u sudovima može biti imenovana osoba koja ima završen sveučilišni diplomski studij prava, položen pravosudni ispit i koja je radila najmanje dvije godine kao sudski savjetnik, državni odvjetnik ili zamjenik državnog odvjetnika, odvjetnik ili javni bilježnik, odnosno osoba koja je radila na drugim pravnim poslovima nakon položenoga pravosudnog ispita najmanje pet godina. To se ogleđa u tome što se za polaznike Državne škole ne traži, kao dodatni uvjet, dvije godine radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita, za zasnivanje radnog odnosa višeg sudskog savjetnika. Štoviše, takvim uređenjem otvara se mogućnost da na radno mjesto višeg sudskog savjetnika na neodređeno vrijeme⁸⁶ bude primljena osoba koja nema nikakvog radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita. Shodno tome, odredba čl. 30. ZPA nije u suglasju sa odredbama čl. 14. i 44. Ustava RH, prema kojima su svi pred zakonom jednaki, odnosno pravu svakog državljanina Republike Hrvatske, pod jednakim uvjetima, sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe. To se posebno odnosi na osobe koje već obavljaju poslove sudskog savjetnika u pravosudnim tijelima (neke i s dugogodišnjim iskustvom), a koje ostvaruju uvjete za unaprjeđenje na radnom mjestu višeg sudskog savjetnika.

3.1.4. Komparativni prikaz uvjeta imenovanja sudaca u izabranim europskim pravnim sustavima

Različite države na vrlo svojstven način shvaćaju međudodnos između postupka imenovanja sudaca s jedne strane i jamstva neovisnosti sudstva s druge strane, a ovisno o vlastitoj pravnoj tradiciji i pod snažnim utjecajem vrlo specifičnih povijesnih okolnosti.⁸⁷ No, svima je zajedničko to što se protekom vremena redovito pojavljuju i jačaju shvaćanja prema kojima je politička intervencija u postupku imenovanja nepoželjna, dok je poželjna jaka uključenost sudaca u postupak imenovanja.⁸⁸ Ovisno o tome tko ima savjetodavnu ulogu pri ocjeni kandidata, a tko u konačnici *odlučuje u postupku* imenovanja, moguće je razraditi

⁸⁶ Vidi čl. 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnom sudbenom vijeću („Narodne novine“, broj: 130/11).

⁸⁷ Prema *Bell* 2003., 4.-5.

⁸⁸ Prema *Bell* 2003., 4.-5.

tipologiju od četiri različita sustava izbora sudaca.⁸⁹ Tako *Oberto* navodi sljedeće tipove:

1. nominacija od strane izvršne vlasti;
2. izbor;
3. kooptiranje od strane sudbene vlasti;
4. imenovanje od strane vijeća sastavljenog iz redova sudaca i akademskih krugova, a nakon provedenog kompetitivnog postupka.⁹⁰

Iako se tipologija čini jasnom, u biti različiti pravni sustavi koriste kombinaciju pojedinih tipova, pa tako primjerice Njemačka i Francuska koriste svaki od navedenih tipova.⁹¹

Prije samog prikaza uvjeta imenovanja sudaca u izabranim europskim pravnim sustavima se valja kratko osvrnuti na samu ideju stvaranja neovisnog tijela zaduženog za odlučivanje o sudačkim karijerama, a što je u pogledu DSV zanimljivo i s komparativnog aspekta. Ideja neovisnog tijela zaduženog za odlučivanje o sudačkim karijerama je usko vezana uz ideju o sudačkoj neovisnosti i nepristranosti, obzirom da se reputacija neovisnosti najlakše postiže tamo gdje se imenovanja sudaca, ali i njihova napredovanja i discipliniranja doživljavaju kao neovisna od partikularnih interesa, a posebice onih političke naravi.⁹² Izvorna ideja o „Najvišem sudbenom vijeću“ (engl. *Superior Council of the Judiciary*) potiče iz francuskog zakona iz 1883. godine, a nastala je kao reakcija na vrlo specifične povijesne okolnosti - najveću „čistku“ i razrješenje sudaca od strane parlamenta ikada viđenog u Francuskoj.⁹³

Sagledavajući pravno uređenje zemalja kontinentalno – europskog pravnog kruga, kao što su Njemačka, Austrija i Slovenija, a kojem pripada i Hrvatska, a u pogledu uvjeta za imenovanje sudaca, utvrditi je da svaka od navedenih država ima određene osnovne uvjete za izbor sudaca. Ti uvjeti se, kao i u našem pravnom uređenju, odnose na potreban stupanj obrazovanja, dodatno obrazovanje, radno iskustvo, stručnu sposobnost i iskazane radne sposobnosti, uz određene posebnosti svake zemlje. Zajedničko je svima da osoba koja može biti imenovana sucem mora završiti sveučilišni diplomski studij prava. Tako u Saveznoj Republici Njemačkoj (na saveznoj razini⁹⁴) osoba može biti imenovana sucem ako završi pravni studij na jednom od njemačkih sveučilišta koji u pravilu mora trajati četiri godine, a iznimno najmanje dvije godine,⁹⁵ pri čemu se pravni studij završava prvim pravnim

⁸⁹ Prema *Bell* 2003., 4.-5.

⁹⁰ *Oberto* 2003., 13.

⁹¹ Prema *Bell* 2003., 4.-5.

⁹² *Bell* 2003., 4.-5.

⁹³ *Bell* 2003., 5.

⁹⁴ Prema članku 30. Ustava SR Njemačke (*Bundesrecht*) izvršavanje državnih ovlaštenja i ispunjavanje državnih zadataka je stvar (saveznih) zemalja, ukoliko ovaj temeljeni zakon ne usvaja ili dopušta druga pravila.

⁹⁵ Vidjeti čl. 5a. st. 1. Njemačkog zakona o sucima (DRiG).

ispitom (čl. 5. st. 1. i 5a. st. 1. *Deutsches Richtergesetz – DRiG*⁹⁶); u Austriji osoba koja završi diplomski studij pravnih znanosti na austrijskom sveučilištu (čl. 1 – 35 *Richterdienstgesetz - RDG*⁹⁸); a u Sloveniji osoba za izbor, kao jedan od uvjeta, mora imati stručni naziv diplomirani pravnik, pri čemu studij mora biti završen u Sloveniji, ili u inozemstvu, u kojem slučaju diplomu treba nostrificirati, sukladno članku 8. *Zakona o sodniški službi*^{99, 100}. Što se tiče dodatnog obrazovanja, navedene zemlje to uglavnom propisuju, kao uvjet za izbor sucem. Slično pravosudnom ispitu u Hrvatskoj, *Zakon o sodniški službi* govori o *pravniškom državnom izpitu*, a koji je kandidat za suca u Sloveniji dužan položiti nakon završenog pravnog studija, dok u njemačkom pravnom sustavu *Zakon o obrazovanju pravника (JAG)* govori o tome da se pripravnička služba završava s drugim državnim ispitom. U čl. 5., DRiG propisuje provjeru znanja nakon završenog diplomskog studija i drugi stupanj nakon dodatne pripreme izobrazbe za imenovanje sucem¹⁰¹. Ta dodatna priprema ili obrazovanje u Njemačkoj mora trajati najmanje dvije godine, a koja se mora obavljati na državnom sudu, državnom odvjetništvu, upravnom sudu, kod odvjetnika, a u određenim slučajevima i u notara (odgovarajuće našem pravnom uređenju javnog bilježnika), u skladu s člankom 5b. DRiG-a.¹⁰² Slično je pripisano i u austrijskom pravnom sustavu, s tim da priprema za sudačko zvanje, odnosno obrazovanje, traje dodatne četiri godine, a može biti obavljeno i kod državnog odvjetnika i odvjetnika.¹⁰³ Državljanstvo države u kojoj se imenuje sudac, propisuje, pored Hrvatske, i Slovenija. Posebnost se očituje u tome da, uz navedeno, osoba mora aktivno poznavati slovenski jezik i imati najmanje 30 godina

⁹⁶ *Deutsches Richtergesetz* – Njemački zakon o sucima (DRiG), objavljen u BGBl. I. S. 713 i BGBl. I. S. 1406 ber. S 2103. Dostupno pod <http://www.gesetze-im-internet.de/drige/index.html> [13.04.2012.].

⁹⁷ Posebno i načelno o strukturi i funkcioniranju njemačkog pravnog sustava vidjeti *Robbers* 2002., 27.-35.

⁹⁸ *Richterdienstgesetz* objavljen u BGBl. Nr. 305.

⁹⁹ *Zakon o sodniški službi Republike Slovenije* („Uradni list Republike Slovenije“, št. 19-781/94 od 13. 04. 1994. g. i 8-383/96 od 12. 02. 1996. g., u daljnjem tekstu: *Zakon o sodniški službi*).

¹⁰⁰ Tako sukladno čl. 8. *Zakona o sodniški službi* sucem može biti imenovan onaj koji ispunjava sljedeće opće uvjete: 1. da je državljanin Republike Slovenije i aktivno poznaje slovenski jezik, 2. da je poslovno sposoban i opće zdravstveno sposoban, 3. da je navršio 30 godina, 4. da ima u Republici Sloveniji naslov diplomiranog pravnik, ili je takav stupanj obrazovanja stekao ili završio u inozemstvu, koje je priznato u skladu s *Zakonom o priznavanju i vrednovanju stečenog obrazovanja*, 5. da je položio pravosudni ispit – *pravniški državni izpit*, te 6. da je primjeren za obavljanje sudačke funkcije.

¹⁰¹ Čl. 5. DRiG-a je propisano da sposobnost za rad u sudskoj službi stječe, tko završi sveučilišni pravni studij s prvim ispitom i pripravničku službu s drugim državnim ispitom; prvi ispit se sastavlja od sveučilišnog ispita na području jednog težišta i državnog ispita na području obveznih predmeta.

¹⁰² DRiG propisuje sadržaj studiranja, odnosno obveznih predmeta pravnih studija. Tako, shodno čl. 5a. stavak 2. navedenog zakona, predmet studija su obvezni predmeti, te težište područja koja se mogu izabrati. Osim toga mora se dokazati uspješno pohađanje pravnog predavanja na stranom jeziku ili pravno usmjerenog tečaja stranih jezika; pravo saveznih zemalja može propisati da se sposobnost stranih jezika može utvrditi i drugačije. Obvezni predmeti su bitne grane građanskog prava, kaznenog prava, javnog prava i procesnog prava, uključujući europsko pravne odnose, pravno znanstvene metode i filozofske, povijesne i društvene osnove.

¹⁰³ Slično i pobliže vidjeti M. Sesar, Nešto o uvjetima imenovanja sudaca u Hrvatskoj, Švicarskoj, Austriji, Sloveniji i SR Njemačkoj, *Hrvatska pravna revija*, Inženjerski biro, Zagreb, god. VIII., broj: 7-8/2008, str. 8.-10.

starosti da bi mogla biti imenovana sucem. Isto tako, sličan uvjet kao i Hrvatskoj da ima stručnu sposobnost i iskazane radne sposobnosti, uređuje i zakonodavstvo Slovenije, koja govori o tome da kandidat za suca mora biti osobno pripravan za obavljanje sudačke dužnosti¹⁰⁴. Zanimljiv je i podatak o pravu za imenovanje sucem za njemačke redovite sveučilišne profesore (čl. 7 Njemačkog zakona o sucima).

Zaključno u odnosu na predstavljena europska komparativna rješenja valja napomenuti kako zapravo ne postoji empirijska podloga koja bi prednost dala jednom od modela izbora sudaca. Štoviše, zanimljivo je da čak niti ne postoji korelacija između povjerenja građana u pravosuđe i korištenog sustava imenovanja sudaca, a kako to proizlazi iz npr. Eurobarometra. U državama u kojima postoji sustav neovisnih agencija sudstvo uživa povjerenje od strane 80% svojih građana (Danska) ili 66% (Švedska), ili pak svega 43% (Španjolska), dok primjerice u državama s neovisnim sudbenim vijećima sudstvo ne uživa povjerenje niti od strane polovice svojih građana: tek 43% u Francuskoj, 44% u Italiji ili 46% u Portugalu.¹⁰⁵ Slična istraživanja o povjerenju građana u pravosuđe i pravosudne dužnosnike provode se i u Hrvatskoj, a rezultati su mahom porazni - pitanje je hoće li izmjene u pogledu načina imenovanja sudaca utjecati na (ne)povjerenje građana u sudstvo.¹⁰⁶ Čini se da građane ne zanima kako se suci biraju, već jesu li oni efikasni u donošenju/stvaranju pravde.¹⁰⁷

3.2. Postupak imenovanja sudaca

Postupak imenovanja sudaca reguliran je primarno, na zakonskoj razini, odredbama članaka 53. do 59. novog ZDSV-a, a na podzakonskoj osnovi Poslovnikom DSV-a i Pravilnikom o vrednovanju u postupku imenovanja sudaca¹⁰⁸, koji je donesen, na temelju članka 54. stavak 9. i 55. ZDSV-a, od strana DSV.

U odnosu na pravno uređenje starog ZDSV-a, postupak imenovanja sudaca „pretrpio“ je značajne promjene. Novi ZDSV-a, u bitnom, je omogućio kandidatima, a i svim drugim zainteresiranim osobama, lakše praćenje i kontrolu zakonitosti i pravilnosti provedbe postupka imenovanja. U tom smislu, nadalje, osigurava i mogućnost kontrole provedbe postupka izbora u pogledu stručnosti, sposobnosti i dostojnosti za obnašanje sudačke dužnosti. Transparentnosti rada, te mogućnost kontrole pravilnosti i zakonitosti provedbe postupka imenovanja sudaca doprinosi i okolnost da je navedeni postupak javan, pri čemu se javnost rada DSV-a, u cjelini, osigurava redovitim obavještavanjem o sjednicama, odlukama i drugim

¹⁰⁴ Vidjeti čl. 8. Zakona o sodniškim službi.

¹⁰⁵ *Bell* 2003., 5.

¹⁰⁶ Opširnije o povjerenju građana u sudstvo vidi *Šakić & Franc* 2005. ili Gallup istraživanja javnog mijenja, dostupna pod <http://www.balkan-monitor.eu> [13.04.2012.].

¹⁰⁷ *Bell* 2003., 5.

¹⁰⁸ Ovaj pravilnik, a u pogledu vrednovanja kandidata, primjenjivat će se na sve one postupke imenovanja koji su u tijeku, sukladno članku 19. st. 1. Prijelaznih i završnih odredaba.

aktivnostima (čl. 10. Poslovnika DSV-a).

Međutim, ugradnja određenih ustavnih određenja u pogledu samog postupka imenovanja sudaca na zakonskoj razini ostavila je određenih nedorečenosti, koje su ponudile prostor podzakonskoj regulativi, te otvorile prostor možebitnom postupanju nadležnih pravosudnih tijela suprotno svrsi i prirodi načela propisanih Ustavom, kao i intenciji samog ustavotvorca. Navedeno autori analiziraju kroz pojedine stadije postupka imenovanja sudaca. Postupak imenovanja sudaca možemo podijeliti u sljedeće stadije: - stadij raspisivanja oglasa i prikupljanja prijava, - stadij testiranja (bodovanja) kandidata (pisani i usmeni dio), te - stadij odlučivanja.

3.2.1. Stadij raspisivanja oglasa i prikupljanja prijava

Za razliku od prijašnjeg uređenja, kada je Ministarstvo pravosuđa objavljivalo oglas o slobodnim sudačkim mjestima¹⁰⁹, u skladu s članom 53. novog ZDSV-a, takav oglas objavljuje DSV u službenom glasilu Republike Hrvatske „Narodnim novinama“. Oglas o slobodnim sudačkim mjestima sadrži poziv da u roku, koji ne smije biti kraći od 15 dana, a niti dulji od 30 dana, podnesu prijavu s dokazima o ispunjavanju uvjeta propisanih za imenovanje suca, kao i podatke o svom radu (čl. 53. ZDSV-a)¹¹⁰.

3.2.2. Stadij testiranja (bodovanja) kandidata.

Unutar samog postupka imenovanja sudaca potrebno je razlikovati testiranje kandidata koji nisu suci i testiranje (bodovanje) kandidata sudaca.

3.2.2.1. Testiranje (bodovanje) kandidata sudaca

U odnosu na način testiranja, odnosno bodovanja kandidata koji nisu suci, suci prijavljeni na oglas boduju se temeljem ocjene obnašanja sudačke dužnosti, koju daje nadležno Sudačko vijeće¹¹¹, te rezultata ostvarenih na razgovoru sa DSV-om – najviše moguće 20 bodova (čl. 54. st. 1., 2. i 3. novi ZDSV-a). U svakom slučaju, bilo da se radilo o kandidatima koji jesu ili nisu suci, DSV je dužno sastaviti listu prvenstva i odluku o imenovanju temeljiti na rezultatima, odnosno ukupnom broju bodova ostvarenih na cjelokupnom (usmenom i pisanom dijelu) testiranju (čl. 53. st. 7. i 55. st. 2. i 3. ZDSV-a).

Ocjenjivanje kandidata sudaca uređeno je člankom 79. Zakona o sudovima. Naime, navedenim člankom propisana su mjerila na temelju kojih se ocjenjuju suci, a koju ocjenu daje nadležno sudačko vijeće. Ta mjerila su: 1. je li sudac donio broj odluka koje je trebao donijeti na temelju okvirnih mjerila za rad sudaca¹¹²

¹⁰⁹ Vidjeti čl. 16. starog ZDSV-a.

¹¹⁰ Identično propisivao i stari ZDSV.

¹¹¹ O sudačkim vijećima prema Zakonu o sudovima iz 2005. godine vidjeti Katić 2006., 6.-13.

¹¹² Na snazi Okvira mjerila za rad sudaca - *Framework standars for the workload of judges* (u daljnjem tekstu: Okvira mjerila) od 06. lipnja 2007. godine, koje su donesena od strane ministra pravosuđa na osnovu članka 72. tada važećeg Zakona o sudovima, koja se primjenjuju od 01. srpnja

¹¹³, pri čemu će se utvrditi rezultat rada po vrstama predmeta, u apsolutnim brojevima i postotku, rad na težim predmetima, te navesti opravdane razloge ako sudac nije donio broj odluka na temelju okvirnih mjerila za rad sudaca; 2. je li sudac poštovao rokove za donošenje i izradu odluka; 3. kakve su odluke donesene povodom pravnih lijekova (potvrđene, ukinute ili preinačene) u apsolutnom broju, u odnosu na ukupan broj donesenih odluka, u odnosu na broj odluka u predmetima u kojima je izjavljen pravni lijek, te koliko je odluka ukinuto zbog bitnih povreda postupka; te 4. druge aktivnosti, postupci te okolnosti koje omogućuju da se što potpunije ocijeni rad suca.¹¹⁴ Navedenom regulativom iz studenoga 2011. godine, iako je u značajnoj mjeri sužen krug mjerila na temelju kojih se ocjenjuju suci od strane nadležnog sudačkog vijeća, ostavljena je mogućnost vrednovanja i drugih okolnosti bitnih za što potpunije ocjenjivanje suca. Takva mogućnost ostavljena je podzakonskoj regulativi ili Državnom sudbenom vijeću u praktičnom djelovanju u okviru postupka imenovanja sudaca i drugih postupaka iz njegove nadležnosti.¹¹⁵

Ovisno od rezultata zbroja ostvarenih bodova temeljem navedenih mjerila, ocjena obnašanja sudačke dužnosti, koju utvrđuje sudačko vijeće, javnim glasovanjem, može biti: - izvrsno obnaša sudačku dužnost 130 – 150 bodova; - vrlo uspješno obnaša sudačku dužnost 110 – 130 bodova; - uspješno obnaša sudačku dužnost 90 – 110 bodova; - 4. zadovoljavajuće obnaša sudačku dužnost 70 – 90 bodova; te - nezadovoljavajuće obnaša sudačku dužnost manje od 70 bodova, u skladu s člankom 82. stavak 1. i 2. Zakona o sudovima.

2007. godine. Istima se propisuju mjerila za rad sudaca u općinskim, županijskim, trgovačkim sudovima, Visokom trgovačkom sudu republike Hrvatske i Upravnom sudu Republike Hrvatske, pri čemu se polazi od zakonitog, pravilnog i pravovremenog rješavanja predmeta, a u okviru redovnog radnog vremena, u tijeku jedne kalendarske godine, sukladno članku 1. Okvirnih mjerila.

¹¹³ O tom detaljnije, uz komparativnu analizu postojećeg stanja, vidjeti *Sesar & Šustić* 2007., 525.- 536.

¹¹⁴ Vidjeti članak 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima („Narodne novine“, broj: 130/11).

¹¹⁵ Prije izmjena i dopuna Zakona o sudovima iz studenoga 2011. godine, a prema članku 79. Zakona o sudovima, suci su bili ocjenjivani temeljem ovih mjerila: 1. je li sudac donio broj odluka koje je trebao donijeti na temelju okvirnih mjerila za rad sudaca, pri čemu će se utvrditi rezultat rada po vrstama predmeta, u apsolutnim brojevima i postotku, rad na težim predmetima, te navesti opravdane razloge ako sudac nije donio broj odluka na temelju okvirnih mjerila za rad sudaca; 2. je li sudac poštovao rokove za donošenje i izradu odluka; 3. kakve su odluke donesene povodom pravnih lijekova (potvrđene, ukinute ili preinačene) u apsolutnom broju, u odnosu na ukupan broj donesenih odluka, u odnosu na broj odluka u predmetima u kojima je izjavljen pravni lijek, te koliko je odluka ukinuto zbog bitnih povreda postupka; 4. je li sudac sudjelovao u oblicima stručnog usavršavanja u Pravosudnoj akademiji kao predavač ili se stručno usavršavao u raznim oblicima stručnog usavršavanja; 5. je li sudac sudjelovao u međunarodnim oblicima stručnog usavršavanja; 6. je li sudac objavljivao znanstvene i stručne radove; 7. je li sudac završio poslijediplomski specijalistički studij ili poslijediplomski sveučilišni studij i stekao akademski stupanj doktora znanosti; 8. je li sudac sudjelovao kao nastavnik ili suradnik u nastavi na sveučilišnom diplomskom studiju prava; 9. je li sudac obavljao poslove mentora radi praćenja rada vježbenika i skrbio o njegovom stručnom obrazovanju ili bio predsjednik odjela; 10. je li sudac sudjelovao u radu upravnog i programskog vijeća Pravosuđne akademije; 11. je li sudac sudjelovao u radu međunarodnih organizacija i misija; 12. je li sudac sudjelovao u radnim tijelima na pripremi nacrti i drugih propisa; 13. je li sudac upućen na rad u drugi sud u smislu članka 102. i 103. Zakona o sudovima; 14. je li sudac upućen na rad u Ministarstvo pravosuđa i ocjena njegovog rada u Ministarstvu; 15. je li kao predsjednik suda uspješno obavljao poslove sudske uprave; te 16. ostale aktivnosti i postupke koji omogućuju da se što potpunije utvrdi kako sudac ispunjava svoje sudačke obveze.

Odluka o ocjeni obnašanja sudačke dužnosti mora biti obrazložena, a dostavlja se sucu na kojeg se odnosi, predsjedniku suda u kojem sudac obnaša sudačku dužnost, predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske i Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske (čl. 83. i 84 Zakona o sudovima).¹¹⁶

Metodologiju izrade ocjene sudaca^{117 118} donosi DSV, uz prethodno mišljenje Vijeća kojeg čine predsjednici svih sudačkih vijeća u Republici Hrvatskoj i Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske (čl. 81. ZS-a).^{119 120}

3.2.2.2. Testiranje (bodovanje) kandidata koji nisu suci

Člankom 54. novog ZDSV-a propisan je način testiranja, odnosno bodovanja kandidata koji nisu suci, a u okviru postupka imenovanja sudaca. Shodno navedenoj odredbi ZDSV-a kandidati koji su podnijeli prijave na oglas, a nisu suci, pristupaju provjeri znanja pred Vijećem. Provjera znanja sastoji se od izrade jedne ili više pisanih radnji, u skladu s odredbama Pravilnika DSV-a (st. 1)¹²¹. Pritom, kandidati mogu temeljem jedne ili više pisanih radnji ostvariti najviše 120 bodova, a na temelju prosjeka ocjena na studiju mogu ostvariti najviše 30 bodova (dakle, ukupno 150 bodova), shodno stavku 3. i 4. navedenog članka.

Međutim, u praktičnoj primjeni, dolazi do slučajeva da kandidati, koji su se javili na oglas za slobodna sudačka mjesta primjerice za općinske sudove, a koji su, kao sudski savjetnici ili viši sudski savjetnici, u pravosudnim tijelima postupali isključivo u građanskim ili kaznenim predmetima, moraju pored „građanske“ presude (radnje) pisati i „kaznenu“ presudu (radnju) i obrnuto, što ih dovodi u izuzetno nepovoljan položaj, u odnosu na one kandidate koji su se javili na oglas za slobodna sudačka mjesta u sudovima koji su osnovani samo kao „kazneni“ ili „građanski“ sud^{122, 123}. Navedeno je u koliziji sa intencijom hrvatskog zakonodavstva na normativnoj razini, a i hrvatskog pravosuđa u cjelini, da se postojeći i budući kadrovi u pravosudnim tijelima specijaliziraju za određenu granu sudovanja, čime će se ujedno doprinijeti učinkovitosti pravosudnih dužnosnika i ažuriranju rada na sudskim predmetima (posebice onim zaostalim „starim“ predmetima, koji su po

¹¹⁶ Čl. 83. st. 1. Zakona o sudovima propisuje da odluka o ocjeni se sastoji od zaglavlja, uvoda, izreke, obrazloženja i upute o pravnom lijeku.

¹¹⁷ U primjeni Metodologija izrade ocjene sudaca od 18. ožujka 2010. godine (u daljnjem tekstu: Metodologija), koju je donijelo Državno sudbeno vijeće na sjednici, na temelju ovlasti članka 81. Zakona o sudovima. Navedena Metodologija je stupila na pravnu snagu danom donošenja.

¹¹⁸ Metodologiju izrade ocjene sudaca, temeljem članka 81. Zakona o sudovima, donijelo Državno sudbeno vijeće na sjednici održanoj dana 18. ožujka 2010. godine – vidjeti web stranice DSV-a.

¹¹⁹ O tom podrobnije, uz komparativnu analizu postojećeg stanja, vidjeti *Sesar & Šustić* 2008., 525.-536.

¹²⁰ Vidjeti šire *Kaleb* 2010., 22.-27.

¹²¹ Shodno čl. 54. st. 2. kandidati pisane radnje pišu pod osobnim zaporkama.

¹²² Tako primjerice imamo Općinski građanski sud u Zagrebu i Općinski kazneni sud u Zagrebu.

¹²³ Drugačije rečeno, to znači da kandidati koji se jave za slobodna sudačka mjesta za Općinski sud u Splitu ili Općinski sud u Rijeci će morati pisati presudu iz građanske i kaznene grane sudovanja, a kandidati za Općinski građanski sud u Zagrebu samo građansku presudu, odnosno za Općinski kazneni sud samo kaznenu presudu.

zakonu hitne prirode).¹²⁴ U tom praktičnom djelovanju, po ocjeni autora, potrebno je *de lege ferenda* kod raspisivanja oglasa za slobodna sudačka mjesta, posebno kada se radi o općinskim sudovima, a ovisno o očitovanju čelnika pravosudnog tijela u koje se suci imenuju, naznačiti je li se radi o potrebi imenovanja sudaca za građanski ili kazneni odjel (ili neki drugi specijalizirani sudski odjel).

U normativnom smislu, valjalo bi dopuniti članak 53. ZDSV-a na način da se istim detaljnije propiše sadržaj oglasa o slobodnim sudačkim mjestima, odnosno što isti treba sadržavati, pa, među ostalim, da treba sadržavati i granu sudovanja za koju se primaju novi suci. Ili navedeno svakako urediti podzakonskim propisom. Sukladno članku 9. stavak 2. Pravilnika DSV-a vrijeme provjere znanja određuje rasporedom predsjednik DSV-a, s time da se vrijeme provjere znanja mora javiti kandidatima najmanje 8 dana prije provjere znanja, pri čemu će se objavom podataka na internetskoj stranici Vijeća smatrati da su svi kandidati uredno obaviješteni.¹²⁵ Na samom razgovoru s DSV-om kandidat može ostvariti najviše 20 bodova (st. 6.), pri čemu se na razgovoru ocjenjuje motiviranost kandidata za rad u pravosuđu, sposobnost za rješavanje sukoba, i donošenje odluka, osjećaj za pravdu i odgovorno obnašanje sudačke dužnosti (st. 5.). Sam način provođenja i ocjenjivanja pisanih radnji, način bodovanja na studiju, način provođenja i ocjenjivanja usmenog razgovora uređen je podzakonski, i to Pravilnikom DSV-a, koji donesen od Vijeća, a na temelju ovlasti iz članka 54. stavak 9. i 55. novog ZDSV-a.

Analizu trećeg stadija postupka imenovanja sudaca, s posebnim osvrtom na način provođenje i bodovanja pisanih radnji, ocjena na studiju, razgovora Vijeća s kandidatima, utvrđivanju liste prvenstva kandidata i načinu donošenja odluke o imenovanju te kriterije koji su bili odlučujući u izboru kandidata, daje se u sljedećoj cjelini ovog rada.

3.3. Kriteriji i odluka o imenovanju sudaca

Način provođenja i bodovanja razgovora s kandidatima koji su suci, način provođenja i bodovanja pisanih radnji, način bodovanja ocjena na studiju te način provođenja razgovora s kandidatima koji nisu suci, utvrđivanje liste prvenstva kandidat i donošenje odluke o imenovanju sudaca, u bitnom i gotovo u svemu, su normirani Pravilnikom DSV-a, a, na načelnoj razini, odredbama ZDSV-a.

¹²⁴ Ukazati je da je novina hrvatskog pravosuđa i osnivanje „radnog“ suda za postupanje isključivo u radnim sporovima. Naime, člankom 6.c Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima sudova („Narodne novine“, broj: 84/11) propisao je da radne sporove koji nisu pravomoćno okončani pred Općinskim građanskim sudom u Zagrebu do 31. prosinca 2011. godine, preuzet će Općinski radni sud u Zagrebu. Ovo sve govori potrebi specijalizacije postojećih i budućih kadrova koji postupaju ili će postupati u pravosudnim tijelima. Možda ne način da se osnivaju posebni sudovi, već da se ustroje posebni sudski (ustrojstveni) odjeli na postojećim sudovima, što će smanjiti velike troškove „novih“ sudova.

¹²⁵ Uz to, takva obavijest sadrži vrijeme i mjesto održavanja testiranja i uputu o mogućnosti korištenja zakonskih tekstova s komentarima ili bez njih, u skladu s čl. 9. st. 2. Pravilnika DSV-a. Dodatno, po ocjeni autora, valjalo bi da takva obavijest sadrži i pravno područje te pravne izvore iz kojih će biti dana pisana provjera, s obzirom na okolnost širine i složenosti pravne materije uopće, te potrebu kandidata da se prilikom pisanja radnje koristi zakonskim i podzakonskim tekstovima.

U okviru postupka imenovanja sudaca, valja razlikovati vrednovanje kandidata sudaca od onih kandidata koji to nisu. Ovisno o tom, kandidati, unutar postupka imenovanja, se vrednuju prema različitim kriterijima. O testiranju i vrednovanju svakog kandidata, bili suci ili ne, sastavlja se i vodi zapisnik, kojem se prilažu izrađene pisane radnje, izvješće o uspjehu na provjeri znanja, prijepis ocjena na studiju ili ocjena obnašanja sudačke dužnosti i poseban zapisnik o uspjehu na razgovoru svakog kandidata (čl. 2. Pravilnika DSV-a).¹²⁶

3.3.1. Kriteriji i vrednovanje kandidata sudaca

Kandidati suci se vrednuju u postupku imenovanja na temelju ocjene obnašanja sudačke dužnosti sastavljane od strane nadležnog sudačkog vijeća i kroz razgovor pred Vijećem. Dakle, naglasiti je da suci kandidati u postupku imenovanja ne pristupaju pisanoj provjeri znanja pred Vijećem, za razliku od kandidata koji nisu suci. Kandidati suci se pozivaju na razgovor pred Vijećem u sjednici na kojoj mora biti najmanje šest članova, prema abecednom redoslijedu, putem objave na internetskoj stranici DSV-a, najmanje osam dana prije dana održavanja razgovora, pri čemu se ne moraju (ali, mogu) pozivati oni kandidati koji su ocjenom sudačke dužnosti ostvarili do 100 bodova te kandidati koji i nakon razgovora ne bi postigli dovoljan broj bodova za imenovanje (čl. 3. i 4. Pravilnika DSV-a).

Shodno članku 5. Pravilniku DSV-a, razgovor s kandidatima vodi član Vijeća kojeg odrede prisutni članovi dogovorom ili većinom glasova. Pritom, svi članovi Vijeća mogu postavljati pitanja i tražiti dopune (st. 1.). Prilikom strukturiranog razgovora u primjerenom trajanju, u odnosu na svakog pojedinog kandidata, se razmatra i vrednuje: a) sposobnost za donošenje odluka, b) osjećaj za pravdu, primjereno i odgovorno obnašanje sudačke dužnosti, c) motiviranost kandidata za rad u sudstvu, te d) dosadašnji rad i aktivnosti važne za uspješno obnašanje sudačke dužnosti (st. 2.). Prema izloženim kriterijima (mjerilima) naglasiti je da svaki član Vijeća koji je sudjelovao u provedbi razgovora dužan je u zasebnom izvješću o uspjehu bodovati kandidata. Nakon čega, konačan broj bodova DSV utvrđuje kroz raspravu, a ako članovi Vijeća ne postignu suglasnost oko broja bodova, utvrđuje se prosječni broj bodova (čl. 6. st. 2. i 3.). Po ovome, a kako je već ranije izloženo, zbrojem ukupnog broja bodova utvrđenog ocjenom obnašanja sudačke dužnosti¹²⁷ i razgovora na kojem se može ostvariti najviše 20 bodova, Vijeće sastavlja listu prvenstva kandidata.

3.3.2. Kriteriji i vrednovanje kandidata koji nisu suci

Kandidati koji nisu suci vrednuju se kroz pisanu provjeru znanja pred DSV-om, bodovanje ocjena na studiju, te razgovor kandidata pred Vijećem.

¹²⁶ Što mora sadržavati takav zapisnik za kandidata koji su suci i koji to nisu vidjeti čl. 2. st. 2. i 3. Pravilnika DSV-a.

¹²⁷ O mjerilima na temelju kojih se ocjenjuju suci vidjeti 3.3.1.

3.3.2.1. Pisana provjera znanja

Provjera znanja pred DSV-om sastoji se od pisane jedne ili više pisanih radnji koje predstavljaju izradu cjelovitih prvostupanjskih odluka utemeljenih na stvarnom spisu predmeta, po izboru i nadzoru Vijeća, ovisno o vrsti i stupnju suda za koji su se kandidati javili na oglas za suca (čl. 7. st. 1. Pravilnika DSV-a). U tom smislu, Vijeće je dužno staviti na raspolaganje dio spisa predmeta koji omogućuje sagledavanje svih procesnih, činjeničnih i pravnih pitanja predmeta te donošenje konačnih odluka, a iz kojeg su izdvojene konačne odluke i drugi dijelovi spisa koji bi mogli ugroziti objektivnost postupka testiranja (čl. 7. st. 2. Pravilnika DSV-a). Svaki kandidat izrađuje pisnu radnju pod osobnom zaporkom koja se sastoji od nasumične kombinacije pet brojeva.¹²⁸

Pregled pisanih radnji i njihovo bodovanje provodi Povjerenstvo koje se sastoji od pet članova koje rješenjem imenuje DSV, pri čemu najmanje tri člana Povjerenstva moraju biti članovi DSV-a, u skladu s člankom 11. stavak 1. Pravilnika DSV-a¹²⁹. Radom povjerenstva rukovodi predsjednik koji je član DSV-a i kojeg članovi Povjerenstva biraju među sobom (čl. 11. st. 2.). U izloženom, ukazati je na okolnost da svaku radnju moraju pregledati najmanje dva člana Povjerenstva iz reda sudaca (izvjestitelji) prema propisanim mjerilima (čl. 11. st. 3.). Po ovome, Povjerenstvo je dužno raspraviti i bodovati uspjeh svakog kandidata posebno na provjeri znanja, kada isto odlučuje većinom glasova, te sačiniti izvješće o uspjehu na provjeri znanja.

Shodno članku 12. Pravilnika DSV-a kandidat iz jedne ili više radnji može ostvariti ukupno 120 bodova (st. 1.). Kriteriji (mjerila) bodovanja pisane radnje su: a) potpunost i sadržaj odluke (najviše 20 bodova), b) analiza činjeničnog stanja i ocjena dokaza (najviše 20 bodova), c) analiza pravnih pitanja i primjena materijalnog prava (najviše 20 bodova), d) odluka uz obrazloženje procesnih pitanja i stajališta o navodima stranaka, njihovim prijedlozima i prigovorima (najviše 20 bodova), te e) jasnoća, razumljivost, sažetost i logična dosljednost obrazloženja te pismenost i način izražavanja (najviše 40 bodova) – st. 2.. U izloženom, a u pogledu propisanih mjerila bodovanja, valja skrenuti pozornost da bi Vijeće u svakom slučaju trebalo kod odabira pisane radnje voditi računa o tome da konačna odluka mora biti meritorne, a ne procesne prirode. A kako bi se moglo pravilno, kvalitetno i objektivno vrednovati izrađena pisana radnja svakog pojedinog kandidata, odnosno utvrditi je li svaki pojedini kandidat, prema

¹²⁸ Detaljnije o korištenju i postupanju sa zaporkom kandidata, mjestu održavanja pisane provjere, načinu provođenja, rukovođenja i održavanja reda prilikom postupka provjere znanja od strane Tajnika i službenica DSV-a vidjeti odredbe članka 8. do 10. Pravilnika DSV-a.

¹²⁹ Navedena podzakonska normativa, koja se odnosi na činjenicu da sastav Povjerenstva za pregled i bodovanje pisanih radnji, među ostalim, čine i suci izvjestitelji koji nisu članovi DSV-a, po mišljenju autora, možda doprinosi transparentnosti i demokratskosti rada Vijeća, a možda je i u koliziji sa ustavnim određenjima te suštinom i intencijom ustavotvorca, koji je ulogu imenovanja sudaca, pa shodno tome i provedbu takvog postupka u cjelini, povjerio Državnom sudbenom vijeću, kao neovisnom i samostalnom sudbenom tijelu. Naime, odgovornost za pravilnu i zakonitu provedbu postupka imenovanja sudaca „pada“ primarno i isključivo na Državno sudbeno vijeće, odnosno članove Vijeća, kojima je povjerena takva uloga u Republici Hrvatskoj.

propisanim i ranije utvrđenim mjerilima, odgovora u svemu i najbolje obnašanju sudačke dužnosti.

3.3.2.2. Bodovanje ocjena ostvarenih na studiju

Na osnovu ocjena ostvarenih na studiju, kandidat može ostvariti najviše 30 bodova. Mjerodavnim se uzima prosjek ocjena prema potvrdi pravnog fakulteta na kojem je kandidat završio sveučilišni diplomski studij prava (čl. 13. st. 1. i 2. Pravilnika DSV-a).¹³⁰ U odnosu na ukupni broj bodova koji se može ostvariti na pisanoj provjeri znanja (120 bodova), te broj bodova ostvarenih na razgovoru pred DSV-om (20 bodova), valjalo bi *de lege ferenda* broj bodova ostvarenih temeljem ocjena na studiju smanjiti na 10 bodova, a zakonom propisati da kandidat na temelju kvantitavnog i kvalitativnog rada, ostvarenog tijekom dosadašnjeg rada u pravosudnom tijelu, može ostvariti najviše 20 bodova. U tom smislu, bi se kao mjerodavno uzimalo uvjerenje čelnika pravosudnog tijela iz kojeg dolazi kandidat, a koje bi se, među ostalim, trebalo temeljiti i na objektivnim podacima iz službenih evidencija vrednovanja rada u sudu. Očekivati je da čelnik tijela iz kojeg dolazi kandidat, na osnovu rada, pokazanog znanja, ponašanja i učinkovitosti, a i kroz godišnje ocjenjivanje državnih službenika¹³¹, ima neposrednih saznanja o kandidatu za suca. Naime, važeća zakonska normativa, koja propisuje vrednovanje kandidata koji nisu suci, u cijelosti derogira izbor sudaca na temelju kriterija kvalitete i rezultata dosadašnjeg rada kandidata. Na taj način se kandidate, koji su državni službenici u pravosudnim tijelima, stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na kandidate suce. Posebice što se na kandidate koji nisu suci ne primjenjuje članak 79. Zakon o sudovima koji uređuje ocjenjivanje sudaca. Ovo se posebno odnosi na one kandidate koji su se u dugogodišnjem radu u pravosudnim tijelima (u praksi) iskazali u kvantitativnom i kvalitativnom smislu, te koji su iznadprosječno obavljali poslove iz djelokruga svog radnog mjesta u državnoj službi. Isto tako, u praksi se događa da takvi kandidati, a koji su možda ostvarili „niži“ prosjek ocjena tijekom studija, su u mnogome osposobljeniji za samostalan rad te samostalno obnašanje sudačke dužnosti.

3.3.2.3. Razgovor pred DSV

Razgovor s kandidatima koji nisu suci gotovo je identičan onome koji se provodi pred DSV-om s kandidatima sucima. Razlika je jedino u tome što se na razgovor ne moraju (ali, mogu) pozvati kandidati koji su zbrojem bodova ostvarenih provjerom znanja i bodovanjem ocjena na studiju prikupili do 100 bodova te kandidati koji i nakon razgovora ne bi postigli dovoljan broj bodova za

¹³⁰ Prema čl. 13. st. 3. Pravilnika DSV-a izračun brojeva prema prosjeku ocjena vrši Tajništvo Vijeća te unosi u zapisnik na način da se za maksimalni prosjek ocjena (5,0) ostvaruje 30 bodova, dok se za niži prosjek razmjerno smanjuje i broj ostvarenih bodova prema formuli: „BROJ BODOVA = (PROSJEK OCJENA/5,0) x 30 BODOVA“. Broj bodova dobivenih prema navedenoj formuli se zaokružuje na puni veći broj ako je decimalni ostatak veći od 0,5, a u suprotnome na puni manji broj.

¹³¹ Ocjenjivanje državnih službenika propisan je u članku 82. do 89. Zakona o državnim službenicima („Narodne novine“, broj: 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 150/11 i 34/12).

imenovanje, sukladno odredbi članka 15. stavak 2. Pravilnika DSV-a.

3.3.3. Odluka o imenovanju

Na temelju ukupno ostvarenih bodova i rezultata cjelokupnog testiranja, te sastavljene i utvrđene liste prvenstva kandidata DSV donosi odluku o imenovanju, na osnovu članka 54. stavak 7. i 55. stavak 3. ZDSV-a, a većinom glasova svih članova, sukladno članku 112. stavak 1. Poslovnika DSV-a.

Kako je ranije izloženo, lista prvenstva kandidata uključuje ukupan broj bodova, koja uključuje kod kandidata koji nisu suci: - bodove ostvarene provjerom znanja, - na temelju ocjene na studiju i – ostvarene na razgovoru, dok u slučaju kandidata sudaca, sastoji se od bodova na temelju ocjene obnašanja sudačke dužnosti i ostvarenih na razgovoru pred Vijećem.¹³² U slučaju da se neki od kandidata pozvao na pravo prvenstva prema posebnom zakonu¹³³, ovisno i na temelju utvrđenih propisanih okolnosti, DSV može povećati broj bodova koje je kandidat ostvario za najviše 10 bodova, razmjerno stupnju zastupljenosti i potrebi da se uspostavi jednakost u mogućnostima te samo dok podzastupljenost traje, u skladu s člankom 18. stavak 3. Pravilnika DSV-a.

Imenovani sudac prije stupanja na dužnost daje prisegu pred predsjednikom DSV-a, ili članom DSV-a, kojeg on odredi (čl. 58. ZDSV-a).¹³⁴ U slučaju da imenovani sudac nije ispunjavao uvjete za imenovanje, da je odluka utemeljena na neistinitim podacima i dokazima, da sudac bez opravdanog razloga ne položi prisegu u roku 6 mjeseci od imenovanje, te da je do imenovanja došlo uslijed kaznenog dijela kandidata utvrđenog pravomoćnom odlukom suda o postojanju kaznenog dijela i kaznene odgovornosti, DSV će (dakle, mora), po službenoj dužnosti ili na zahtjev ovlaštenih osoba¹³⁵, poništiti odluku o imenovanju (čl. 57. st. 1. ZDSV-a).

U okviru izloženog, međutim, ukazati je da ni jednom odredbom zakona ili podzakonskog propisa nije propisana obveza DSV-a da odluka o imenovanju mora biti obrazložena, i što bi takva odluka trebala sadržavati. Iako se navedeno čini notorno, autori su mišljenja da odluka o imenovanju sudaca, kao i svaka druga odluka DSV-a, mora biti obrazložena, i da je takvo što nužno *de lege ferenda* ugraditi (propisati) kroz zakonsku odredbu ZDSV-a, a da bi se izbjegla svaka moguća sumnja ili eventualno različito postupanje izabраниh sastava DSV-a. U samoj biti sudačke dužnosti je analiza provedenih dokaza radi utvrđenja relevantnih činjenica, ocjena tih dokaza, a iz uvjerljivost svojih odluka sudbena vlast crpi autoritet što ga posjeduje. Bilo bi nedopustivo da se suce eventualno bira bez obrazložene odluke, u kojoj bi bila dana ocjena zakonom propisanih kriterija za svakog pojedinog kandidata, te razlozi zbog kojih je pojedinik kandidat imenovan. U tom slučaju, takva odluka bi udovoljavala uvjetima nadzora i u postupku zaštite

¹³² Poblje o načinu sastavljanja lista prvenstva kandidata vidjeti članak 18. Pravilnika DSV-a.

¹³³ Vidjeti *supra* 3.1.1.

¹³⁴ O sadržaju prisege, koju daje i potpisuje imenovani sudac, vidjeti čl. 59. ZDSV-a.

¹³⁵ Vidjeti čl. 57. st. 2. ZDSV-a.

ustavnih prava kandidata koji nisu imenovani.¹³⁶ U prilog navedenom ide i praksa sadašnjeg sastava Vijeća u postupcima imenovanja sudaca.

Također, primjećuje se da, unatoč činjenici što je, u načelu¹³⁷, rad DSV-a javan, te da je postupak imenovanja sudaca javan, u normativnom smislu, nije izričito propisana dužnost DSV-a da javno objavi cjeloviti sadržaj odluke o imenovanju. Unatoč činjenici da zakonom nije propisano, takvo što bi posredno proizlazilo iz članka 10. i 11. Poslovnika ZDSV-a¹³⁸.

Naime, javnost rada DSV-a je od iznimne važnosti te jamac mogućnosti kontrole pravilnog i zakonitog postupanja članova i drugih zaposlenika Vijeća, te zaštite ustavnih prava kandidata i drugih zainteresiranih osoba koje su na bilo koji način vezani za postupak imenovanja sudaca.¹³⁹

4. ZAKLJUČAK

Ustavnim uređenjem temelji samostalnosti i neovisnosti sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj, pa tako i imenovanja sudaca, postavljeni su suglasno najvišim svjetskim standardima. Imenovanje sudaca, po uzoru na zemlje kontinentalno-europskog pravnog kruga, kojem pripada i Republika Hrvatska, povjereno je posebnom sudbenom tijelu Državnom sudbenom vijeću, koje je, u skladu sa Ustavom i zakonom, određeno kao samostalno i neovisno u svom postupanju.

Novi Zakon o državnom sudbenom vijeću iz 2010. godine unio je značajne novote u imenovanju sudaca, ali i u pogledu sastava, načina i djelokruga rada Državnog sudbenog vijeća. Glavnina novih zakonskih rješenja predstavljaju „korak naprijed“ u implementaciji ustavnog načela trodiobe vlasti u normativnom smislu, ali i u praktičnom djelovanju, kao i zaštiti najviših vrednota ustavnog poretka u Republici Hrvatskoj pravne države i vladavine prava. Sam postupak izbora članova i predsjednika te sastav Državnog sudbenog vijeća, po ocjeni autora, u znatnoj mjeri je omogućio kandidatima, a i svim drugim zainteresiranim osobama, lakše praćenje i kontrolu zakonitosti i pravilnosti provedbe postupka kandidiranja i izbora članova Vijeća. U tom smislu, osigurava i mogućnost kontrole provedbe postupka izbora u pogledu stručnosti, neovisnosti i dostojnosti za obnašanje dužnosti člana DSV-a.

Međutim, ugradnja određenih ustavnih određenja na zakonskoj razini, u pogledu načina rada i postupanja Državnog sudbenog vijeća u okviru postupka imenovanja sudaca, ostavila je određenih nedorečenosti i pravnih praznina, koje su ponudile prostor podzakonskoj regulativi, do čega svakako nije smjelo doći. Takvu zakonsku normativu može upotpuniti samo izabrani sastav Državnog sudbenog vijeća,

¹³⁶ Slično i pobliže vidjeti *Perkušić* 2000., 16.

¹³⁷ Iznimka regulirana u čl. 10. st. 4. Poslovnika DSV-a.

¹³⁸ Prema čl. 11. st. 1. Poslovnika DSV-a, Vijeće na svojim internetskim stranicama objavljuje bitne podatke o postupcima koje vodi, relevantne materijale na temelju kojih se raspravljalo i odlučivalo te donesene odluke.

¹³⁹ O javnosti rada DSV-a šire vidjeti *Perkušić* 2000., 17.

kroz odredbe Poslovnika DSV-a, ili kroz praktičnu primjenu zakonskih rješenja, a što onda može otvoriti prostor nedosljednom i netransparentnom postupanju svakog pojedinog izabranog sastava DSV-a, ali i postupanju bez unaprijed jasnih kriterija i pravila postupanja u postupcima imenovanja sudaca. Takova normativa, u uvjetima nedostatka tradicije koja bi učinkovito štitila neovisnost i samostalnost sudaca te pravosuđa u cjelini, je uzrokovala postupanje nadležnih sudbenih tijela u postupku imenovanja sudaca suprotno svrsi i prirodi načela propisanih Ustavom, kao i suštini te intenciji samog ustavotvorca.

Nekoliko važnih segmenata u regulativi i praktičnom djelovanju vezano za imenovanje sudaca zahtijevaju analizu stručne javnosti te možebitno noveliranje zakonske i podzakonske normative. Tim više, što je uloga sudaca, koje imenuje Državno sudbeno vijeće, na putu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju itekako značajna, budući suci svojim radom, odnosno načinom tumačenja važećih propisa u duhu prava EU, omogućavaju suštinsko (faktično) približavanje sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj pravnoj stečevini i najvišim standardima Europske unije. Navedeno se posebno odnosi na propisane opće i posebne uvjete imenovanja sudaca prema regulativi koja vrijedi od 01. siječnja 2013. godine, uvođenje Državne škole za pravosudne dužnosnike, dominantnu ulogu Pravosudne akademije, kao izvršnog, a ne sudbenog tijela, u postupku imenovanja sudaca nakon 01. siječnja 2013. godine, kriterije kod imenovanja sudaca, posebno kod vrednovanja kandidata koji nisu suci, te sam postupak imenovanja sudaca, posebno izbor i sastav povjerenstva koje pregledava i ocjenjuje (boduje) pisane radnje kandidata koji nisu suci, javnost rada DSV-a i odluku o imenovanju.

U tom smislu, nužno je uskladiti postojeću normativu glede uvjeta za imenovanjem sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske i županijskih sudova za razdoblje nakon 31. prosinca 2012. godine. S obzirom na okolnost da zakonodavac određenoj kategoriji osoba – ne pravosudnih dužnosnika „dopušta“ steći uvjete za imenovanje sucem VSRH-a, a tim istim osobama onemogućava stjecanje uvjeta za izbor sucima, po stupnju, „nižih“ sudova od Vrhovnog suda Republike Hrvatske, čija je ustavna zadaća da, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, kroz institut i u postupku po pravnom lijeku protiv odluka redovnih prvostupanijskih i drugostupanijskih sudova.

„Uvođenjem“ Državne škole za pravosudne dužnosnike, po uzoru na francuski model stručnog usavršavanja sudaca i javnih tužitelja, ne samo da je učinjen ničim opravdani normativni transplantat gubeći iz vida pravnu tradiciju i povijesne specifičnosti Hrvatske, nego je i značajno ograničen krug osoba koje mogu biti kandidati u postupku imenovanja sudaca. Tu će se zasigurno raditi o ekskluzivnom (elitističkom) krugu osoba kojima će biti dostupna Državna škola, a time i mogućnost da ostvare uvjete za imenovanje sucem u RH. Tim više, što se takvo zakonsko rješenje primjenjuje retroaktivno. To znači da Državnu školu moraju završiti i one osobe koje na dan 31. prosinca 2012. godine ostvaruju uvjete za suca prema postojećim propisima koji su vrijedili do navedenog dana, na koji način su stavljene nepovoljan i diskriminirajući položaj u odnosu na buduće

generacije pravnik, a u okviru mogućnosti stjecanja uvjeta za imenovanje sucem, te su im nastavno zasigurno povrijeđena stečena prava. Po mišljenju autora, odredbama Zakona o državnom sudbenom vijeću, prema kojima kandidat za suca općinskog, prekršajnog, trgovačkog i upravnog suda, što čini glavninu sudova u Republici Hrvatskoj, može biti samo ona osoba koja je završila Državnu školu za pravosudne dužnosnike, da izbor sudaca mora biti utemeljen na ocjenama ostvarenim u Državnoj školi, u potpunosti, je ukinut izbor sudaca na temelju kriterija kvantitativnog i kvalitativnog dosadašnjeg rada kandidata. Navedenim u vezi, dovodi se u sumnju i ustavnost članka 22. Zakona o pravosudnoj akademiji, prema kojem je Državna škola za pravosudne dužnosnike organizirana kao ustrojstvena jedinica u sastavu Pravosudne akademije, kao tijela izvršne vlasti, a u kojoj će kandidati stjecati znanje i vještine za samostalno, odgovorno, neovisno i nepristrano obnašanje pravosudne dužnosti.

Isto tako, nužno je da postupak imenovanja sudaca u cjelini provode isključivo članovi Državnog sudbenog vijeća, uz administrativnu pomoć pripadajućih državnih službenika, u skladu sa ustavnim određenjima te suštinom i intencijom ustavotvorca, koji je ulogu imenovanja sudaca povjerio isključivo Državnom sudbenom vijeću, kao neovisnom i samostalnom sudbenom tijelu, opće prihvaćenim ustavnim načelom trodiobe vlasti iz članka 4. Ustava, te odredbom članka 117. stavak 2. Ustava, prema kojem je sudbena vlast u Republici Hrvatskoj samostalna i neovisna. Potrebno je zakonski normirati da odluka o imenovanju sudaca mora biti obrazložena, te sadržavati analizu i ocjenu svih propisanih kriterija na kojima je utemeljeno imenovanje, a u kontekstu ukupne ocjene svih kandidata, te posebno razloge zbog kojih je određenom kandidatu dana prednost prilikom izbora, a što je i u skladu sa sadašnjom praksom izabranog sastava DSV-a.

I na posljetku, javnost rada Državnog sudbenog vijeća potrebno je osigurati u svim stadijima postupka imenovanja, posebno i primarno u praktičnom djelovanju, a što će nadalje osigurati mogućnost kontrole provedbe postupka izbora u pogledu stručnosti, neovisnosti i dostojnosti za obnašanje sudačke dužnosti.

NOVELTIES IN JUDICIAL APPOINTMENTS

The authors analyze the legal position of the judiciary in the separation of powers in the Republic of Croatia, as well as the procedure for the election of members of the State Judicial Council and its President, its scope and operation. The analysis covers the principle, as well as the practical and normative level, hereby especially focusing on the provisions of the 'State Judicial Council Act' from 2010 (ZDSV), which introduced significant novelties to the appointment procedure of judges. This is due to the fact that, according to the authors, the role of judges, appointed by the State Judicial Council, in the way of the Croatian accession to the European Union is quite significant, since the judges with their work, and how the interpretation of applicable regulations in the spirit of EU law, provide the essential convergence judiciary in Croatia with the *acquis* and the highest standards of the European Union. It gives a special and comprehensive view of general and special conditions in the appointment of judges for the period before and after 31 December 2012, and a comparative view on conditions of appointment of judges in continental European countries, the circle of countries, where Croatia belongs to, with special reference to legal status, scope, operation and role of the State School for the judicial officers in the process of appointing judges. Performs the analysis and outlines the procedure for appointment of judges, with special emphasis on each stage: the stage of calling the ads and collecting applications, testing stage of candidates for judges and candidates who are not judges and the decision stage on the appointment, with special emphasis on the criteria and evaluation of candidates who have been determined for the appointment, in the normative sense and practical action, which is a standardized procedure, the legal level and in essence, ZDSV, along with suggestions *de lege ferenda*.

Key words: *judiciary, independence of the judiciary, the State Judicial Council, the appointment of judges, the conditions of appointment of judges, judicial appointments process, criteria and evaluation of candidates for judges, State School for judicial officials, the decision on appointment*

NEUHEITEN BEI DER RICHTERERNENNUNG

Die Verfasser analysieren die Rechtsposition der Justizgewalt im Rahmen der Gewaltenteilung in der Republik Kroatien, wie auch das Auswahlverfahren der Mitglieder und des Vorsitzenden, sowie den Arbeitsbereich und die Arbeitsweise des 'Staatlichen Richterausschusses' auf prinzipieller Ebene, wobei sie dem Gesetz über den 'Staatlichen Richterausschuss' (ZDSV) aus dem Jahre 2010 besondere Aufmerksamkeit widmen, da dieses wichtige Neuerungen hinsichtlich der Richterwahl eingeführt hat - sowohl im normativen als auch im praktischen Sinne. Dies ist nach Auffassung der Verfasser von herausragender Bedeutung, da es im Rahmen des kroatischen EU-Beitritts gerade die Richter sind, die durch ihre Rechtsprechung, bzw. eine Rechtsauslegung geltender Regelungen im Sinne des EU-Rechts, eine tatsächliche Annäherung der kroatischen Justizgewalt an den *Acquis Communautaire* und die höchsten Standards der Europäischen Union ermöglichen. Die allgemeinen und besonderen Voraussetzungen für die Richterwahl in der Republik Kroatien werden gesondert und im Ganzen dargestellt, sowohl vor als auch nach dem 31. Dezember 2012 (in Kraft treten der neuen gesetzlichen Regulative). Auch eine komparative Darstellung der Voraussetzungen für die Richterwahl in Ländern des kontinentaleuropäischen Raumes, zu denen auch Kroatien gehört, wird erbracht, wobei besondere Aufmerksamkeit der Rechtsposition, dem Arbeitsbereich, der

Arbeitsweise und der Rolle im Rahmen des Richterwahlverfahrens der Staatsschule für Justizbeamte geschenkt wird. Das Richterwahlverfahren wird sukzessive analysiert und dargestellt, wobei jedes Stadium begutachtet ist: das Ausschreibungsstadium samt Zusammentragen der Anmeldungen, das Prüfungsstadium von Anwärtern die bereits Richter sind, sowie jener Anwärter die zum ersten Mal am Richterwahlverfahren teilnehmen und das Entscheidungsfindungsstadium zur Richterernennung. Hierbei werden besonders die für die Richterwahl, wie im normativen Sinne so auch im praktischen, entscheidenden Kriterien sowie die Bewertung der Kandidaten hervorgehoben - ein Verfahren das auf gesetzlicher Ebene und im Wesentlichen durch das ZDSV geregelt ist und von den Verfassern mit Vorschlägen de lege ferenda ergänzt wird.

Schlüsselwörter: *Justizgewalt, Unabhängigkeit der Justizgewalt, Staatlicher Richterausschuss, Richterwahl, Voraussetzungen für die Richterwahl, Verfahren der Richterwahl und Richterernennung, Kriterien und Bewertung von Richterandidaten, Staatsschule für Justizbeamte, Entscheidung über die Richterernennung*

OPIS LITERATURE

1. *Bauer, P.* (1993.). Organizacija sudstva u Austriji. Zakonitost, br. 4-7,
2. *Bell, J.* (2003.). Judicial Appointments: Some European Experiences by Professor John Bell (last updated on 14th Sep 2005). Rad s konferencije „Judicial Reform: Function, Appointment and Structure“, održanoj na Centre for Public Law, University of Cambridge, 04. listopada 2003. Dostupno na: <http://www.law.cam.ac.uk/faculty-resources//summary/judicial-appointments-some-european-experiences-by-professor-john-bell/865/pdf> [20.12.2011.].
3. *Bell, J.* (2001.). Judicial Cultures and Judicial Independence, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, br. 4, 47-60.
4. *Bugarin, B.* (2008.). Postupci imenovanja sudaca i trajnih imenovanja sudaca. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, br. 5,
5. *Buljan, K.* (2007.). Izobrazba hrvatskih sudaca u primjeni prava Europske unije. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, br. 4,
6. *Crnić, I.* (2002.). Hrvatska sudbena vlast i pravo na suđenje u razumnom roku. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. II, br. 11,
7. *Dika, M.* (1992.). O razvitku instituta (sudačke) nezavisnosti u zapadnoeuropskom civilizacijskom krugu – pokušaj rekonstrukcije povijesne geneze instituta. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 4,
8. *Grđinić, E.* (2005.). Mehanizmi zaštite prava na suđenje u razumnom roku – komparativni prikaz. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. V, br. 2,
9. *Kaleb, Z.* (2010.). Metodologija za ocjenjivanje rada sudaca. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. X, br. 11,
10. *International Association of Judges* (2003.). Statute. Dostupno na: <http://www.iaj-uim>.

- org/site/modules/smartsection/category.php?categoryid=49&lang=en [15.01.2012.].
11. *Katić, D.* (2006.). Sudačka vijeća i novi Zakon o sudovima. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. VI, br. 7-8,
 12. *Krapac, D.* (1990.). Regrutiranje i karijera profesionalnih sudaca u SR Njemačkoj, Prvi dio – Institucionalni okviri sudačke djelatnosti i pravna obilježja statusa profesionalnog suda. Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, br. 2,
 13. *Muñiz-Argüelles, L. & Fraticelli-Torres, M.* (1985.). Selection and Training of Judges in Spain, France, West Germany, and England. Boston College International and Comparative Law Review, br. 8/1, 1-37.
 14. *Oberto, G.* (2000.). Judicial Independence in Countries of Central and Eastern Europe: An “Italian” Standpoint. Izvješće pripremljeno za konferencijski okrugli stol na temu “Judiciary in the Light of European Integration - Third Pillar of the Maastricht Treaty”, organiziran od strane Senata Češke Republike u suradnji s Češkim udruženjem sudaca, Prag, 14. svibnja 2000, s.p. Dostupno na: <http://www.giacomooberto.com/prague/sommario.htm#Giacomo> [19.12.2011.].
 15. *Oberto, G.* (2002.). Selection, Training, Career and Status of Judges: International Standards and the Italian Experience. Rad predstavljen u okviru seminara organiziranog od strane Vijeća predsjednika sudova Republike Armenije i Vijeća Europe na temu „The Status of Judges in the Republic of Armenia“, Yerevan, 03. prosinca 2002., s.p. Dostupno na: <http://www.giacomooberto.com/yerevan/report.htm> [19.12.2011.].
 16. *Oberto, G.* (2003.). Recrutement et formation des magistrats en Europe. Etude comparative. Editions du Conseil de l’Europe. Dostupno na: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/lisbonnetwork/rapports/LivreOberto_fr.pdf [20.12.2011.].
 17. *Omejec, J.* (2007.). Primjena Konvencije za zaštitu prava i temeljnih sloboda u radu domaćih sudova (Prvi dio). Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. VII, br. 7-8,
 18. *Perkušić, A.* (2000.). Praktička implementacija normativne nedorečenosti postupka imenovanja sudaca. Vladavina prava. Zagreb, br. 3-4,
 19. *Potočnjak, Ž.* (2006.). Zaštita prava na suđenje u razumnom roku nakon stupanja na snagu novog Zakona o sudovima. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. VI, 4,
 20. *Pravosudna akademija* (2011.). Preporuka Vijeća Ministara Vijeća Europe (2010) 12: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti sudaca i Magna Carta sudaca – temeljna načela. Zagreb. Dostupno na: www.pak.hr/lgs.axd?t=16&id=3060 [28.12.2011.].
 21. *Robbers, G.* (2002.). An introduction to German Law. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden – Baden;
 22. *Sesar, M. & Nuić, I.* (2008.). Nacionalnost kao čimbenik pri izboru sudaca. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. VIII, br. 1,
 23. *Sesar, M.* (2008.). Nešto o uvjetima imenovanja sudaca u Hrvatskoj, Švicarskoj, Austriji, Sloveniji i SR Njemačkoj. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, br. 7-8,

24. *Sesar, M. & Šustić, K.* (2008.). Ocjenjivanje rada sudaca u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji, SR Njemačkoj i Švicarskoj s posebnim osvrtom na Okvirna mjerila za rad sudaca (2007.) i Metodologiju izrade ocjene sudaca (2007.). Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, br. 3,
25. *Sessa, Đ.* (2004.). Sudstvo i (tro)dioba vlasti. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. IV, br. 5, 9-16;
26. *Sessa, Đ.* (2005.). Demokratska legitimacija sudstva u sustavu trodiobe vlasti. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. V, br. 3, 7-11;
27. *Sessa, Đ.* (2005.). Savjetodavno vijeće sudaca Europe – mišljenje o pravičnom suđenju unutar razumnog roka i ulozi suca u postupku. Hrvatska pravna revija. Inženjerski biro, Zagreb, god. V, br. 1,
28. *Šakić, V. & Franc, R.* (2005.). Javno mnijenje Hrvatske o institucijama kaznenopravnog sustava i politici kažnjavanja – opravdanost uključivanja kazne doživotnog zatvora u hrvatsko kazneno pravo – stavovi javnosti i predstavnika pravosuđa – 1. dio: stavovi javnosti. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb.
29. *Šimac, N.* (2008.). Regrutiranje i obrazovanje kadrova za državni savjet i za državnu upravu u Francuskoj. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 45, br. 1,
30. *Triva, S.* (1989.). Profesionalni suci u Francuskoj. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 2,
31. *Triva, S.* (1992.). Talijansko Vrhovno sudbeno vijeće – Consiglio Superiore della Magistratura. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, supplement, br. 4,
32. *Triva, S. & Dika, M.* (2004.). Građansko parnično procesno pravo. Zbornik pravnog fakulteta,
33. *Vajda, A.* (2002.). Pravosuđe i unutarnji poslovi u Europskoj Uniji (Justice and home affairs – JHA), Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, Zagreb, god. II, br. 7,